

TIRÁŽ

Vydává Wolters Kluwer ČR, a. s.,
U nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3

www.casopisobchodniprovo.cz

všeobecné podmínky:

www.wolterskluwer.cz/obchod

Redakční rada:

JUDr. Mgr. Michal Pospíšil, Ph.D., LL.M.
(předseda)

doc. JUDr. PhDr. Ilona Bažantová, CSc.

prof. JUDr. Josef Bejček, CSc.

prof. JUDr. Martin Boháček, CSc.

prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

JUDr. Ladislav Derka

prof. JUDr. Jan Dědič

doc. JUDr. Tomáš Dvořák, Ph.D.

JUDr. Ing. Jan Hušek

JUDr. Jan Lasák, LL.M., Ph.D.

doc. JUDr. Petr Liška, LL.M., Ph.D.

doc. JUDr. Dana Ondřejová, Ph.D.

JUDr. Tomáš Pohl

Mgr. Ing. Jan Šovar

Odpovědná redaktorka:

Mgr. Alena Tulachová

tel.: 734 642 108

Příspěvky zasílejte na adresu:

casopisobchodniprovo@wolterskluwer.cz

alena.tulachova@wolterskluwer.com

Autorské právo k časopisu vykonává vydavatel.

Přetisk a jiné šíření a užití části nebo celku
včetně zařazení do elektronické databáze je
možné pouze se souhlasem vydavatele.

Stanoviska a názory obsažené v jednotlivých
článcích jsou stanovisky a názory autorů.

Ročník 28. Ročně vychází 10 čísel.

Číslo 1 vychází 13. 1. 2019.

Roční předplatné (vč. DPH) činí 2 599 Kč.

Roční předplatné tištěného časopisu
s přístupem do elektronického archivu
od roku 2010 činí 3 749 Kč (vč. DPH).

Informace o distribuci a předplatném:

tel.: 246 040 444,

e-mail: predplatne@wolterskluwer.com

Registrováno pod číslem MK ČR E 6020,

ISSN 1210-8278

**Časopis je od roku 2008 evidován v Seznamu
recenzovaných neimpaktovaných periodik
RIV. Příspěvky jsou recenzovány redakční
radou. Blíže viz www.casopisobchodniprovo.cz**

Časopis je dostupný v ASPI

OBSAH

ČLÁNKY

Tomáš Pohl

**VÝKON ROZHODNUTÍ (EXEKUCE)
SPRÁVOU A PRODEJEM NEMOVITÉ
VĚCI. 486**

Ondřej Dostál

**MOŽNOSTI A LIMITY SPRÁVY
SVĚŘENSKÉHO FONDU Z POHLEDU
JEHO ZAKLADATELE 507**

Radim Chalupa

**VZNIK VYPLŇOVACÍHO
OPRÁVNĚNÍ 513**

Autoři:

JUDr. Tomáš Pohl

Právnícká fakulta Univerzity Karlovy, advokát

Mgr. Bc. Ondřej Dostál

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni,

advokát v advokátní kanceláři LIBOR MICHALEC

JUDr. Radim Chalupa, Ph.D.

Právnícká fakulta Masarykovy Univerzity v Brně,
advokát

Tomáš Pohl VÝKON ROZHODNUTÍ (EXEKUCE) SPRÁVOU A PRODEJEM NEMOVITÉ VĚCI

I. ÚČEL ČLÁNKU

Tento článek věnuji jednomu z tradičních způsobů vymození peněžité pohledávky oprávněného obsažené v exekučním titulu, a to ve výkonu rozhodnutí podle části šesté zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen OSŘ) nebo v exekuci prováděné na základě zákona č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti (dále jen EŘ).

Podle § 69 EŘ se na exekuci prodejem nemovitých věcí použijí ustanovení OSŘ, nestanoví-li EŘ jinak. Z tohoto důvodu ve všech citacích OSŘ doplňuji do závorky i výrazy „exekutor“ nebo „exekuce“, byť se pochopitelně v textu OSŘ nevyskytují. Činím tak především pro orientaci v aplikaci OSŘ na exekuční řízení. Odlišnostmi mezi

výkonem rozhodnutí a exekucí prodejem nemovitých věcí se v článku výslovně zabývám.

Cílem a smyslem článku je zejména pomoci výkladu poměrně podrobné a na pochopení náročné právní úpravy bez nároku na její úplnost.

II. VÝHODY A NEVÝHODY SPRÁVY NEBO PRODEJE NEMOVITÉ VĚCI JAKO ZPŮSOBU VYMOŽENÍ VYKONATELNÉ PENĚŽITÉ POHLEDÁVKY OPRÁVNĚNÉHO

Pokud povinný vlastní nějakou nemovitou věc, má tento stav pro věřitele určité výhody. Předně je z veřejného seznamu – katastru nemovitostí zjistitelné, kdo a jakou nemovitou věc povinný vlastní. Je sice možné, že zápis ve veřejném seznamu neodpovídá skutečnému právnímu stavu, ale je na osobě, která tvrdí, že zápis není se skutečným stavem v souladu, aby tuto skutečnost prokázala ve sporu o vyloučení věci. Soud ani exekutor z moci úřední soulad zápisu se skutečným stavem nezkontrolují. Nemovitou věc lze ale k vymození peněžité pohledávky oprávněného spravovat nebo prodat jen tehdy, je-li tento způsob přiměřený velikosti pohledávky. Jen v případě, že povinný nemá jiný majetek než nemovitou věc, lze takto pohledávku vymáhat. Postihnout lze i nemovité věci, které se do veřejného seznamu nezapisují, ale oprávněný musí existenci takové věci prokázat. Jak soud, tak i exekutor musí při aplikaci uvedeného způsobu vymození peněžité pohledávky respektovat zejména zásadu přiměřenosti, jakož i zásadu ochrany povinného.

2.1 Definice nemovité věci

Nemovitá věc je podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, (dále jen OZ) definována jinak, než tomu bylo podle zákona č. 40/1964 Sb.

Podle § 498 odst. 1 OZ jsou nemovité věci pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim, a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon. Stanoví-li zákon, že určitá věc není součástí pozemku, a nelze-li takovou věc přenést z místa na místo bez porušení její podstaty, je i tato věc nemovitá.

Zákon zde opustil zásadu, že pozemek je součástí stavby a vrátil se k zásadě, že stavba je součástí pozemku, tedy stavba není samostatnou nemovitou věcí. Výslovně podle § 506 odst. 1 OZ platí, že součástí pozemku je prostor nad povrchem i pod povrchem stavby zřízené na pozemku a jiná zařízení (užívá pojem „stavba“, aniž bychom bližší definici stavby v zákoně našli).

Není-li podzemní stavba nemovitou věcí, je součástí pozemku, i když zasahuje pod jiný pozemek. Dále podle § 507 OZ platí, že součástí pozemku je rostlinstvo na něm vzešlé.

Podle § 508 odst. 1 OZ stroj nebo jiné upevněné zařízení není součástí nemovité věci zapsané do veřejného seznamu, byla-li se souhlasem jejího vlastníka zapsána do téhož seznamu výhrada, že stroj jeho vlastnictvím není.

Podle § 509 OZ liniové stavby, zejména vodovody, kanalizace nebo energetická či jiná vedení a jiné předměty, které ze své povahy pravidelně zasahují více pozemků, nejsou součástí pozemku. Má se za to, že součástí liniových staveb jsou i stavby a technická zařízení, která s nimi provozně souvisí.

Podle § 512 OZ je-li stavba součástí pozemku, jsou vedlejší věci vlastníka u stavby příslušenstvím pozemku, je-li jejich účelem, aby se jich se stavbou nebo pozemkem v rámci jejich hospodářského účelu trvale užívalo.

Podle § 1159 OZ je jednotka zahrnující byt jako prostorově oddělenou část domu

a podíl na společných částech nemovité věci vzájemně spojené a neoddělitelné věci nemovitou.

Pro účely výkladu pojmu nemovitá věc je třeba doplnit analýzu ještě o přechodná ustanovení OZ, která řeší vztah mezi právní úpravou do 1. 1. 2014, kdy neplatila zásada, že stavba je součástí pozemku a současnou právní úpravou, která má přesně opačnou zásadu.

Podle § 3054 OZ stavba, která není podle dosavadních právních předpisů součástí pozemku, na němž je zřízena, přestává být dnem nabytí účinnosti tohoto zákona samostatnou věcí a stává se součástí pozemku, měla-li v den nabytí účinnosti tohoto zákona vlastnické právo k stavbě i vlastnické právo k pozemku táž osoba.

Podle § 3056 odst. 1 OZ vlastník pozemku, na němž je zřízena stavba, která není podle dosavadních právních předpisů součástí pozemku a nestala se součástí pozemku ke dni nabytí účinnosti zákona, má ke stavbě předkupní právo a vlastník stavby má předkupní právo k pozemku.

Stanou-li se pozemek i stavba vlastnictvím téhož vlastníka, přestane být stavba samostatnou věcí a stane se součástí pozemku, na němž je zřízena. Bylo-li vlastnické právo k pozemku zcizeno třetí osobě, která byla při nabytí vlastnického práva v dobré víře, že stavba je součástí pozemku, přestane být stavba samostatnou věcí a stane se součástí pozemku, na němž je zřízena.

Pro účely výkladu pojmu nemovitá věc je nutno vymezit i pojem stavba. Tento pojem nalezneme definován jen v předpisech veřejného práva. Podle § 2 zákona č. 183/2006 Sb. stavebního zákona se stavbou rozumí veškerá stavební díla, která vznikají stavební nebo montážní technologií, bez zřetele na jejich stavebně technické provedení, použité stavební výrobky, materiály a konstrukce, na účel využití a dobu trvání. Dočasná stavba je stavba, u které stavební úřad předem omezí

dobu jejího trvání. Za stavbu se považuje také výrobek plnící funkci stavby. Stavba, která slouží reklamním účelům, je stavba pro reklamu. Pokud zákon používá pojmu stavba, rozumí se tím podle okolností i její část nebo změna dokončené stavby. Podle § 2 odst. 5 citovaného zákona je změnou dokončené stavby: a) nástavba, kterou se stavba zvyšuje, b) přístavba, kterou se stavba půdorysně rozšiřuje a která je vzájemně provozně propojena s dosavadní stavbou a c) stavební úprava, při které se zachovává vnější půdorysné i výškové ohraničení stavby; za stavební úpravu se považuje též zateplení pláště stavby. Změnou stavby před jejím dokončením se rozumí změna v provádění stavby oproti jejímu povolení nebo dokumentaci stavby ověřené stavebním úřadem, nebo autorizovaným inspektorem.

Vedle toho je nutno užít i definice budovy a drobné stavby podle § 2 zákona č. 256/2013 Sb. o katastru nemovitostí. Budovou je nadzemní stavba spojená se zemí pevným základem, která je prostorově soustředěna a navenek převážně uzavřena obvodovými stěnami a střešní konstrukcí. Drobnou stavbou je stavba s jedním nadzemním podlažím, pokud její zastavěná plocha nepřesahuje 16 m² a výška 4,5 m, která plní doplňkovou funkci ke stavbě hlavní, a stavba na pozemcích určených k plnění funkcí lesa, sloužící k zajišťování provozu lesních školek nebo k provozování myslivosti, pokud její zastavěná plocha nepřesahuje 30 m² a výška 5 m; za drobnou stavbu se nepovažuje stavba garáže, skladu hořlavín a výbušnin, stavba pro civilní ochranu, požární ochranu, stavba uranového průmyslu a jaderného zařízení, sklad a skládka nebezpečných odpadů a stavba vodního díla.

Uvedená vymezení jsou důležitá pro přesnou specifikaci nemovité věci dlužníka, jejíž správa či prodej slouží k uspokojení peněžité pohledávky oprávněného.

2.2 Výkon rozhodnutí (exekuce) správou nemovité věci povinného

Novelou zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, (dále jen OSŘ) provedenou s účinností od 1. 7. 2012 byl do OSŘ, do jeho hlavy čtvrté zákonem č. 396/2012 Sb. zařazen nový způsob vymáhání peněžité pohledávky oprávněného formou správy nemovité věci v majetku povinného. Aplikace tohoto způsobu vymáhání pohledávky předpokládá, že nemovitost povinného přináší nějaké plody a užitky, zejména v podobě nájemného nebo pachtovného. Uvedený způsob tedy na jedné straně šetří povinného, protože jeho vlastnické právo k nemovité věci nezanikne jejím prodejem, ale na straně druhé znamená delší dobu pro uspokojení oprávněného a navíc není jisté, zda nemovitá věc bude přinášet plody a užitky pravidelně a v dostatečné míře. Výkon rozhodnutí (exekuce) prodejem nemovité věci povinného je sice relativně krátkodobým procesem, ale je procesně a finančně náročný, například se zde náklady zvyšují o znalečné za povinné ocenění předmětu prodeje znalcem.

2.3 Náležitosti návrhu

Kromě prokázání exekučního titulu v podobě předepsané zákonem, tj. pravomocným rozhodnutím či jinou právní skutečností ukládající povinnému i proti jeho vůli pomocí státního donucení uhradit v exekučním titulu přesně specifikovanou peněžitou pohledávku, zná OSŘ ještě další speciální náležitosti návrhu.

Podle § 320b odst. 1 OSŘ může výkon rozhodnutí (exekuce) správou nemovité věci být nařízen, jen když oprávněný označí nemovitou věc nebo jejich soubor, jejíž správu navrhuje, a jestliže uvede, že správou nemovité věci nebo jejich souboru lze dosáhnout uspokojení jeho pohledávky s příslušenstvím, a doloží, že nemovitá věc nebo jejich soubor je majetkem povinného. Zákon zde nevolí výslovně výraz „je ve vlastnictví“

povinného, ale užívá širší výraz „majetek“. Podle § 495 OZ je majetkem souhrn všeho, co dané osobě patří, tedy aktiva a pasiva. Nabízí se tedy otázka, zda při výkonu rozhodnutí (exekuci) správou nemovité věci povinného při doslovném výkladu zákona nelze nalézt uspokojení oprávněné nejen u vlastníka nemovité věci, ale například přímo u pachtýře či nájemce? Taková eventualita není podle mého soudu vyloučena, již proto, že zákonodárce výslovně o vlastnictví povinného k nemovité věci nehovoří.

Dvě z těchto náležitostí, tj. označení věci a doložení majetkového práva povinného k předmětné nemovité věci jsou i základními náležitostmi návrhu na výkon rozhodnutí prodejem nemovité věci (kde je však výslovně vyžadováno vlastnické právo povinného). Zákon volí výraz „doložit“ a nikoli „prokázat“. Základem pro splnění této povinnosti je zejména aktuální výpis z katastru nemovitostí. Může se stát, že oprávněnému je známo, že uvedený zápis není v souladu s právním stavem. V takovém případě může oprávněný například doložit pravomocné rozhodnutí soudu o určení vlastnického práva povinného, který je základem pro změnu zápisu v katastru. Dále může být doložen například notářský zápis o vydržení vlastnického práva.

Předně ale musí oprávněný nemovitou věc řádně označit. Nejjednodušším splněním této povinnosti je citace označení nemovitosti tak, jak je evidována v katastru nemovitostí. Ne všechny nemovité věci se však do katastru nemovitostí zapisují. Zejména se to týká staveb, které jsou rozestavěné nebo dočasné. Jak vyplývá ze zákona, stavba je vždy součástí pozemku a ten by měl být v katastru nemovitostí evidován. Oprávněný proto označí a doloží zápis pozemku v katastru a popíše na něm stojící součást. Totéž se týká i jednotky, která není dokončena a stojí na určitém pozemku.

Složitější je to v případě zvláštní náležitosti, kdy oprávněný má „uvést“, že správou nemovité věci jejich souboru lze dosáhnout

uspokojení pohledávky spolu s jejím příslušenstvím.

Otázka je, proč zákonodárce užil „slabšího“ výrazu „uvést“ a ne „doložit“ či „osvědčit“? V praxi totiž nelze předpokládat, že oprávněný má znalosti o tom, zda nemovitá věc přináší nějaké plody nebo užitky. Například existence nájmu nebo pachtu může být zjiřitelná podle § 11 odst. 1 písm. d) q) a r) zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí, ale tyto smlouvy se v katastru povinně neevidují. Lze předpokládat, že zemědělský pozemek určité plody a užitky ponese. Otázkou je, jak dalece má soud (exekutor) před nařízením výkonu rozhodnutí (exekuce) zkoumat, nakolik jsou tvrzení oprávněného, který žádá správu nemovité věci, v souladu se skutečným stavem. Podle mého soudu soud (exekutor) může při zahájení řízení uvažovat toliko v intencích daných povahou nemovité věci, pokud oprávněný ke svému návrhu nedoloží další skutečnosti, a spíše se spokojí s prohlášením oprávněného.

Obecně lze říci, že zde je právní úprava ve srovnání s výkonem rozhodnutí (exekucí) postižením závodu povinného poněkud strohá a nedostatečná. Správu nemovité věci vykonává soud většinou pomocí vykonavatele nebo exekutor prostřednictvím svého aparátu. Podle § 320f odst. 1 OSŘ může být ustanoven usnesením správce, což samozřejmě snižuje výtěžnost, protože pohledávka odměny správce je přednostní. Nicméně se soud (exekutor) dozví o tom, zda nemovitá věc přinese plody a užitky v takové míře, aby uspokojily pohledávku oprávněného až po nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce).

Podle § 320i odst. 1 OSŘ nařízení výkonu rozhodnutí správou nemovité věci nebrání tomu, aby ohledně nemovité věci byl nařízen výkon rozhodnutí jejím prodejem. Správa nemovité věci končí dnem právní moci usnesení o přiklepu a zaplacením nejvyššího podání, případně dnem právní moci rozhodnutí o předražku a zaplacením předražku.

Na rozdíl od výkonu rozhodnutí (exekuce) postižením závodu zde není usnesení soudu (exekutora), které by změnilo způsob výkonu rozhodnutí (exekuce) ze správy nemovité věci povinného na prodej této věci. Prakticky ale může dojít k takové změně v relativně krátké době po nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce), jestliže se zjistí, že výnos plodů a užitků z nemovité věci je nedostatečný, či spíše žádný. Na takový stav ale zákon nepamatuje, nicméně soudu (exekutorovi) nezbyde než situaci řešit a od správy nemovité věci upustit.

Návrh na výkon rozhodnutí (exekuci) nemusí podat jen jediný oprávněný a proto zákon řeší souběh takových návrhů. Přitom se musí vypořádat s procesním stavem, který by v nalézacím řízení mohl tvořit překážku věci zahájené.

Podle § 320b odst. 2 OSŘ návrh dalšího oprávněného na nařízení výkonu rozhodnutí správou téže nemovité věci podaný u příslušného soudu dříve, než soud pravomocně rozhodl o nařízení výkonu rozhodnutí, se považuje za přistoupení k řízení, a to ode dne podání návrhu. Návrh dalšího oprávněného, který byl podán u nepřislušného soudu, soud postoupí bez rozhodnutí příslušnému soudu; v takovém případě se návrh považuje za přistoupení k řízení ode dne, kdy návrh došel příslušnému soudu. Další oprávněný musí přijmout stav řízení, v němž je při jeho přistoupení.

Za povšimnutí stojí zejména okamžik zahájení řízení, který nastává vždy tehdy, dojde-li další návrh věcně a místně příslušnému soudu. Zde je podstatný rozdíl od nalézacího řízení, kdy je hmotněprávní lhůta zachována i tehdy, byl-li návrh doručen věcně a místně nepřislušnému soudu.

Podle § 320c OSŘ je pro nařízení výkonu rozhodnutí správou nemovité věci rozhodující stav v době zahájení řízení.

Jak bylo uvedeno, soud ani exekutor nezkoumají, krom splnění základních náležitostí návrhu, další okolnosti, zejména, zda

právní vztahy k nemovitosti k datu zahájení řízení jsou jiné než vztahy doložené. Prokázání uvedeného rozdílu je plně věcí osob, které se svého tvrzeného práva mohou domoci pouze právem dovoleným způsobem, tj. vylučovací žalobou podle § 267 OSŘ nebo v případě manžela povinného návrhem na zastavení výkonu rozhodnutí/(exekuce) podle § 262b OSŘ.

2.4 Nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce)

Podle § 320d odst. 1 OSŘ v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) soud povinnému, a týká-li se nařízení výkonu rozhodnutí nemovité věci ve společném jmění manželů, i manželovi povinného zakáže, aby po doručení usnesení nemovitou věc převedl na někoho jiného nebo ji zatížil. Pokud by povinný či manžel povinného konali v rozporu s usnesením, bylo by jejich právní jednání absolutně neplatné. Dále soud zakáže, aby povinný či jeho manžel přijímali užitky či plody plynoucí z nemovité věci, tedy aby nemovitost byla způsobilá k výkonu rozhodnutí (exekuci).

Soud (exekutor) přikáže, aby do 15 dnů od doručení usnesení povinný sdělil, zda a kdo nemovitou věc užívá, zda a kdo má uzavřenu nájemní či pachtovní smlouvu k nemovité věci nebo její části, zda je nemovitá věc zatížena věcným břemenem nebo výměnkem a komu takové právo svědčí, jde-li o práva nezapsaná v katastru nemovitostí. Zde se jedná o návaznost na návrh oprávněného, který je zcela logicky bez možnosti mít znalosti o plodech a užitcích plynoucích z nemovité věci povinného, že nemovitá věc plody a užitky přináší.

Povinný však nemá s nemovitou věcí spojeno jen brání plodů a užitků, ale spolu s užíváním nemovité věci mu vznikají i pohledávky. Proto podle § 320b odst. 1 písm. d) OSŘ soud (exekutor) přikáže povinnému, aby do 15 dnů od doručení usnesení sdělil, jak a kým jsou zajištěny dodávky služeb spojených s užíváním a správou nemovité věci

a zda, kým a v jakém rozsahu je nemovitá věc pojištěna.

Další povinností povinného je do 15 dnů od doručení usnesení sdělit, zda jsou ohledně nemovité věci vedeny spory či jiná řízení, aby soudu umožnil kdykoliv nahlížet do účetních záznamů, smluv a dalších písemností týkajících se nemovité věci a bez omezení vstupovat do všech prostor.

Pokud znalost o právních vztazích zakládajících brání plodu a užitek povinným vyplývají z údajů v katastru nemovitostí, soud (exekutor) je zjistí z moci úřední.

Podle § 320e OSŘ usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí doručí soud oprávněnému, těm, kdo přistoupili do řízení jako další oprávnění, povinnému, manželu povinného a příslušnému katastrálnímu úřadu, v jehož obvodu se nachází nemovitá věc, která je předmětem výkonu rozhodnutí.

Zákon č. 120/2001 Sb. nemá zvláštní ustanovení o exekuci správou nemovité věci povinného. Na tento způsob exekuce bude proto přiměřeně užít OSŘ, ale v souvislosti s nařízením exekuce exekučním příkazem, proti němuž, na rozdíl od usnesení soudu o nařízení výkonu rozhodnutí, nejsou přípustné opravné prostředky, je třeba zmínit i zvláštní právní úpravu postupu exekutora před vlastním provedením exekuce peněžité pohledávky oprávněného.

Podle § 44 odst. 1 EŘ je exekutor povinen do 15 dnů ode dne doručení svého pověření zaslat povinnému nejpozději s prvním exekučním příkazem vyrozumění o zahájení exekuce. Podle § 44a odst. 1 EŘ nesmí povinný po doručení uvedeného vyrozumění nakládat se svým majetkem včetně nemovitostí a majetku patřícího do společného jmění manželů, vyjma běžné provozní a obchodní činnosti, uspokojování základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost, a udržování a správy majetku. Právní jednání, kterým by povinný porušil uvedenou povinnost, je neplatné, ale pouze relativně.

Na rozdíl od uvedené relativní neplatnosti nesmí povinný podle § 47 odst. 6 EŘ po doručení exekučního příkazu majetek tímto příkazem postižený převést na jiného, zatížit jej nebo s ním jinak nakládat. Právní jednání, kterým by uvedený tento zákonný zákaz porušil, je absolutně neplatné.

Spolu s vyrozuměním podle § 44 odst. 1 EŘ a exekučním příkazem zasílá exekutor povinnému podle § 46 odst. 7 EŘ výzvu ke splnění vymáhané povinnosti s vyčíslením vymáhaného nároku a zálohy na snížené náklady exekuce (viz § 11 vyhl. č. 330/2001 Sb.) a náklady oprávněného. Povinný je poučen, že splní-li ve lhůtě 30 dnů od doručení výzvy vymáhaný nárok a uhradí zálohu, vydá exekutor neprodleně příkaz k úhradě nákladů exekuce. Právní mocí tohoto příkazu bude exekuce provedena. Splněním vymáhaného nároku a uhrazením zálohy zaniká zákaz podle § 44a odst. 1 a podle § 46 odst. 6 EŘ. V opačném případě exekutor provede exekuci.

Uvedený povinný postup exekutora má ve všech případech exekuce motivovat povinného, aby dobrovolnou úhradou pohledávky oprávněného v poskytnuté lhůtě ušetřil náklady na exekutora, kdy je neplatí v plné výši.

2.5 Jak se provádí správa nemovité věci?

Podle § 320f odst. 1 OSŘ správu nemovité věci vykonává soud (exekutor). Jednotlivé úkony může na základě pověření soudece provést vykonavatel nebo jiný zaměstnanec soudu. V exekuci takové úkony vykonává zásadně exekutor, který může pověřit své zaměstnance. Vyžaduje-li to charakter nemovité věci, soud (exekutor) ustanoví správce. Ustanovení § 338i až 338l OSŘ platí obdobně. To znamená, že správce závodu (dále jen správce) je vybírán ze seznamu insolvenčních správců, který vede Ministerstvo spravedlnosti nebo může být správcem ustanovena výjimečně i jiná způsobit

osoba, která s ustanovením souhlasí. Správce nesmí být podjatý, a pokud neplní řádně své povinnosti stanovené zákonem či soudem (exekutorem), může soud (exekutor) na návrh některého z účastníků řízení či bez návrhu zprostit správce jeho funkce. Zároveň musí být ustanoven nový správce. Správce odpovídá za jím zaviněnou újmu způsobenou porušením zákonných povinností či porušením povinností uložených soudem (exekutorem).

Povinný je nařízením výkonu rozhodnutí (exekuce) výrazně omezen ve svých právních jednáních i v procesních úkonech.

Podle § 320f odst. 2 OSŘ podání návrhu na zahájení správního či soudního řízení týkajícího se nemovité věci a úkony příslušející v takovém řízení povinnému provádí namísto povinného soud (exekutor). Právní jednání související s nemovitou věcí provádí namísto povinného soud (exekutor).

Podle § 320f odst. 3 OSŘ soud (exekutor) činí vhodná opatření, aby nemovitá věc byla řádně a úspěšně hospodářsky užívána, zejména přikáže dlužníkovi povinného, aby plody a užitky plynoucí z nemovité věci skládal na jím určený účet, a zakáže mu, aby je poskytoval povinnému, provedl na ně započtení nebo s nimi jinak nakládal. Dále soud (exekutor) namísto povinného vydává potvrzení o splnění dluhu. Nejsou-li užitky v penězích (například přírůstek zvířat, úroda atd.), odevzdají se soudu (exekutorovi), který se postará o jejich zpeněžení v dražbě podle § 328b až 330a OSŘ, tedy soudní dražbou movitých věcí.

Zákon pamatuje i na posouzení výhodnosti či nevýhodnosti smluv, na jejichž základě povinný získává plody a užitky z nemovité věci.

Podle § 320g odst. 1 OSŘ nařízení správy nemovité věci nemá vliv na nájemní či pachtovní smlouvy týkající se nemovité věci. Soud (exekutor) však může takové smlouvy vypovědět za podmínek stanovených

zákonem, touto smlouvou nebo jinou dohodou s nájemcem či pachtýřem a sjednat jiné nájemní či pachtovní smlouvy. Zde se soud (exekutor) ze zákona dostanou, podobně jako insolvenční správce při konkursu na majetek dlužníka), do postavení účastníka smluvního vztahu. Soud (exekutor) je oprávněn vypovědět či jinak ukončit a uzavřít nové smlouvy, kterými jsou zajištěny dodávky služeb spojených s užíváním a správou nemovité věci a pojistné smlouvy za podmínek stanovených zákonem, těmito smlouvami nebo dohodou s dodavatelem těchto služeb. Může se také domáhat vyklizení nemovité věci, zániku věcných břemen či zrušení jiných vztahů, na jejichž základě je nemovitá věc užívána, za podmínek stanovených zvláštním zákonem, těmito smlouvami nebo dohodou s účastníky těchto právních vztahů.

Zákon musí řešit hospodaření s plody a užitky získanými správou nemovité věci povinného.

Podle § 320h odst. 1 OSŘ příjmy, které soud (exekutor) získal správou nemovité věci, se po odečtení výdajů odevzdají oprávněnému k uspokojení jeho vymáhané pohledávky. Tyto výdaje se uhrazují v tomto pořadí:

- náklady správy nemovité věci,
- plnění, která vyplývají z pojistných smluv a ze smluv, kterými jsou zajištěny dodávky služeb spojených s užíváním a správou nemovité věci,
- náklady na udržování a nutné opravy nemovité věci,
- náklady řízení týkajícího se nemovité věci,
- daň z nemovitostí za dobu, po kterou trvá správa nemovité věci.

Na rozdíl od jiných způsobů výkonu rozhodnutí (exekuce) na peněžitě pohledávky oprávněného, nejsou uvedeni věřitelé v právním slova smyslu účastníky řízení, tj. nijak nepřihlašují své pohledávky, ostatně podobné je to s věřiteli pohledávek za podstatou v insolvenčním řízení. Zákon zde neupravuje ani

princip poměrného uspokojení uvedených věřitelů pro případ, že by výtěžek ze správy nemovité věci nestačil na úplnou úhradu těchto pohledávek. Kdyby takový případ nastal a nebyla zde možnost v rámci jednoho návrhu na výkon rozhodnutí (exekuci) nemovité věci povinného, prakticky by další správa nemovité věci pozbyla smyslu a zbyla by jen možnost nemovitou věc prodat.

Zákon v § 320h odst. 3 hovoří poměrně stručně o výplatě výtěžku správy. Podle tohoto ustanovení výplatu výtěžku správy odevzdává soud (exekutor) oprávněnému každé 3 měsíce, nedohodnou-li se na delší lhůtě. Opět zde není ani zmínka o tom, jak a v jakém poměru výtěžek dělit při pluralitě věřitelů.

Zákon pamatuje i na stav, kdy před návrhem na výkon rozhodnutí (exekuci) správou nemovité věci povinného zde existovaly a existují dřívější návrhy požadující jiné způsoby výkonu rozhodnutí (exekuce) peněžitých pohledávek vůči povinnému. Dále je třeba řešit i možnost podání dalších návrhů na výkon rozhodnutí (exekuci) po nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) správou nemovité věci povinného.

Podle § 320i odst. 2 OSŘ nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) správou nemovité věci brání tomu, aby byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí příkázáním jiné peněžité pohledávky, pokud taková pohledávka představuje příjem správy nemovité věci. Již nařízené výkony soud přeruší. Oprávnění z těchto výkonů mají v řízení o výkon správy nemovité věci postavení dalšího oprávněného. Pro pořadí je rozhodující den, kdy návrh došel soudu. Doposud nevyplacené pohledávky z těchto výkonů jsou poddlužníci povinni předat soudu.

Zákon nevyklučuje ani správu spoluvlastnického podílu povinného na jeho nemovité věci. Podle § 320j odst. 1 OSŘ na výkon rozhodnutí (exekuci) správou spoluvlastnického podílu na nemovité věci se užijí ustanovení o výkonu rozhodnutí správou nemovité věci.

Výkon rozhodnutí správou nemovité věci, k jejímuž využití slouží věc v přidatném spoluvlastnictví, se vztahuje i na podíl na této věci v přidatném spoluvlastnictví. Výkon rozhodnutí správou nemovité věci nelze nařídit pouze na podíl na nemovité věci v přidatném spoluvlastnictví.

Podle § 320j odst. 3 OSŘ příjmy, které soud (exekutor) získal správou nemovité věci, se po odečtení výdajů rozdělí podle výše spoluvlastnických podílů, z podílu připadajícího na povinného se vyplatí náklady řízení a zbývající část příjmů se odevzdá oprávněnému k uspokojení jeho vymáhané pohledávky. Navrhnou-li to soudu (exekutorovi) ostatní spoluvlastníci, může soud vykonávat správu celé nemovité věci.

III. VÝKON ROZHODNUTÍ (EXEKUCE) PRODEJEM NEMOVITÉ VĚCI POVINNÉHO

3.1 Návrh na zahájení řízení

Stejně jako v případě návrhu na správu nemovité věci tak podle § 335 odst. 1 OSŘ může být výkon rozhodnutí prodejem nemovitých věcí nařízen, jen když oprávněný označí nemovitou věc, jejíž prodej navrhuje, a jestliže listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány, popřípadě též veřejnými listinami notáře doloží, že nemovitá věc je ve vlastnictví povinného. O tom, že byl podán návrh na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitých věcí, soud (exekutor) vyrozumí příslušný katastrální úřad.

Stejně tak podle § 335 odst. 2 OSŘ platí, že návrh dalšího oprávněného na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem téže nemovité věci podaný u příslušného soudu dříve, než soud pravomocně rozhodl o nařízení výkonu rozhodnutí, se považuje za přistoupení k řízení, a to ode dne podání návrhu. Návrh dalšího oprávněného, který byl podán

u nepříslušného soudu, soud postoupí bez rozhodnutí příslušnému soudu; v takovém případě se návrh považuje za přistoupení k řízení ode dne, kdy návrh došel příslušnému soudu. Další oprávněný musí přijmout stav řízení, v němž je při jeho přistoupení.

Podle § 335 odst. 3 OSŘ je ale zákonem omezena dispozice s podaným návrhem na výkon rozhodnutí (exekuci). Oprávněný může vzít zpět svůj návrh až do právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, respektive k okamžiku doručení exekučního příkazu povinnému. Soud (exekutor) však řízení zastaví jen tehdy, souhlasí-li s tím všichni oprávnění, kteří přistoupili do řízení.

Podle § 335 a odst. 1 OSŘ je pro nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) prodejem nemovitých věcí rozhodující stav v době zahájení řízení. Zde platí stejné závěry jako v případě návrhu na správu nemovité věci povinného, tj. zejména možnost podání vylučovací žaloby proti oprávněnému, jestliže se třetí osoba domnívá, že nemovitá věc patří jí a nikoliv povinnému.

Podle § 335a odst. 2 OSŘ se nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) vztahuje na nemovitou věc se všemi jejími součástmi a příslušenstvím; to platí i o movitých věcech, které jsou příslušenstvím nemovité věci. Výkon rozhodnutí prodejem nemovité věci, k jejímuž využití slouží věc v přidatném spoluvlastnictví, se vztahuje i na podíl na této věci v přidatném spoluvlastnictví.

Příslušenství nemovité věci řeší § 512 OZ, podle něhož, je-li stavba součástí pozemku, jsou vedlejší věci vlastníka u stavby příslušenstvím pozemku, je-li jejich účelem, aby se jich se stavbou nebo pozemkem v rámci jejich hospodářského účelu trvale užívalo. Za příslušenství nemovité věci se pokládají například kůlna nebo zahradní domek postavený bez základů. Takové věci jsou věcmi movitými, ale nemohou být samostatným předmětem výkonu rozhodnutí (exekuce) jejich prodejem, ale vždy sdílejí osud nemovité věci, k níž patří.

Zákon obsahuje i negativní vymezení věcí, které výkonu rozhodnutí (exekuci) nepodléhají. Úpravu tohoto vymezení nalezneme v ustanoveních § 321 a 322 OSŘ, která se vztahují na prodej movitých i nemovitých věcí, přičemž musí být vykládaná ve vztahu k prodeji nemovitých věcí přiměřeně.

Podle § 321 OZ výkonem rozhodnutí nemohou být postiženy věci, jejichž prodej je podle zvláštních předpisů zakázán, nebo které podle zvláštních předpisů výkonu rozhodnutí nepodléhají.

V minulosti byla uvedena otázka zodpovězena zpravidla odkazem na možnost podnikání zahraniční osoby v České republice a možnost nabývání nemovitých věcí takovou osobou. V současnosti, zejména pokud se jedná o osoby podnikající v rámci Evropské unie, takový problém není, protože omezení nabývání nemovitých věcí cizinci bylo upraveno v devizovém zákoně, ale uvedený zákon byl již zrušen

Podle § 322 odst. 1 OSŘ z věcí, které jsou ve vlastnictví povinného nebo ve společném jmění povinného a jeho manžela, se nemůže týkat výkon rozhodnutí těch, které povinný nezbytně potřebuje k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny nebo k plnění svých pracovních úkolů, jakož i jiných věcí, jejichž prodej by byl v rozporu s dobrými mravy a jejichž počet a hodnota odpovídá obvyklým majetkovým poměrům.

Otázkou je, co z uvedeného ustanovení aplikovat na výkon rozhodnutí (exekuci) prodejem nemovitých věcí povinného? Podle mého soudu zde přichází v úvahu jen posouzení možného rozporu s dobrými mravy, kdy například jednotka je obývána osobou vysokého stáří bez možnosti jejího umístění v jiném vhodném prostředí.

Podle § 322 odst. 3 OSŘ je-li povinný podnikatelem, nemůže se výkon rozhodnutí týkat těch věcí z jeho vlastnictví, které nezbytně nutně potřebuje k výkonu své podnikatelské činnosti; to neplatí, vázne-li na

těchto věcech zástavní právo a jde-li o vymo-
žení pohledávky oprávněného, která je tímto
zástavním právem zajištěna. Tak tomu může
být zejména při prodeji souboru nemovitých
věcí a vyloučení některých z nich je na po-
souzení soudu nebo exekutora k návrhu po-
vinného. Uvedené omezení se vztahuje i na
věci, u nichž je povinný spoluvlastníkem.

Dále jsou podle § 322 odst. 5 OSŘ z vý-
konu rozhodnutí (exekuce) vyloučeny věci,
které povinný nabyt jako substituční jmění.
To neplatí, má-li povinný právo s věcí vol-
ně nakládat nebo jde-li o výkon rozhodnutí,
kterým jsou vymáhány zůstavitelovy dluhy
nebo dluhy související s nutnou správou věcí
nabytých jako substituční jmění.

Procesní předpisy zde reagují na vůli zů-
stavitele, který podle § 1512 OZ nařídí, že
dědictví má po smrti dědice nebo v určitých
jiných případech na svěřenského nástupce
jako následného dědice. Zůstavitel může dě-
dici buď podle § 1521 OZ právo s dědictvím
volně nakládat, nebo podle § 1522 odst. 1
OZ dědici právo volně nakládat nesvěří a dě-
dic může nakládat s dědictvím jen se souhla-
sem následného dědice (svěřenského nástup-
ce). Pokud má povinný, který nemovitou věc
zdědil, právo se závodem volně nakládat,
může být závod ve výkonu rozhodnutí (exe-
kuci) postížen.

Podle § 322 odst. 7 OSŘ se uvedená ome-
zení na návrh oprávněného nepoužijí, jde-li
o věci, které povinný, který úmyslným trest-
ným činem způsobil škodu, nabyt z majet-
kového prospěchu získaného tímto trestným
činem, je-li oprávněným poškozený z tohoto
trestného činu. V usnesení o nařízení výkonu
rozhodnutí soud podle tvrzení oprávněného
uvede věci, na které se uvedená omezení ne-
použijí.

3.2 Nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce)

Usnesení o nařízení výkonu rozhodnu-
tí (exekuční příkaz) mají řadu zákonných
účinků.

Podle § 335b odst. 1 OSŘ v usnesení o na-
řízení výkonu rozhodnutí soud povinnému,
a týká-li se nařízení výkonu rozhodnutí ne-
movité věci ve společném jmění manželů,
i manželovi povinného zakáže, aby po do-
ručení usnesení nemovitou věc převedl na
někoho jiného nebo ji zatížil. Uvedený zákaz
se nazývá *arrestatorium* a jeho porušení zna-
mená absolutní neplatnost takového práv-
ního jednání. Usnesení může být doručeno
i náhradním způsobem a účinek nezávisí
na právní moci tohoto usnesení. O postupu
exekutora je již pojednáno v části týkající
se správy nemovité věci povinné a lze na ně
plně odkázat.

Podle § 335b odst. 2 OSŘ soud (exeku-
tor) uloží povinnému, aby mu do 15 dnů od
doručení usnesení oznámil, zda a kdo má
k nemovité věci předkupní právo, výhradu
zpětné koupě, právo odpovídající věcnému
břemeni, výměnek nebo nájemní či pachtov-
ní právo, jde-li o práva nezapsaná v katastru
nemovitostí, s poučením, že při neoznámení
povinný, případně i jeho manžel odpovídá
za škodu tím způsobenou. Práva, která jsou
zapsána do katastru nemovitostí, soud zjistí
z katastru nemovitostí.

Povinnému dále soud (exekutor) ulo-
ží, aby mu do 15 dnů od doručení usnesení
oznámil, zda nemovitou věc nabyt jako sub-
stituční jmění, a pokud jde o takovou nemo-
vitou věc, zda má právo s ní volně nakládat
a zda jsou výkonem rozhodnutí vymáhány
zůstavitelovy dluhy nebo dluhy související
s nutnou správou věcí nabytých jako sub-
stituční jmění, a doložil tyto skutečnosti listina-
mi vydanými nebo ověřenými státními orgá-
ny, popřípadě též veřejnými listinami notáře.
O dopadu existence substitučního jmění je
zmínka v předchozí části článku.

Soud (exekutor) rovněž povinnému za-
káže, aby po doručení usnesení odmítl ne-
movitou věc, pokud ji koupil na zkoušku,
nebo aby se vzdal práva domáhat se náhrady
škody vzniklé na pozemku. Zde zákon mimo

jiné reaguje na hmotněprávní možnost vzdání se nároku podle OZ.

Podle § 322 odst. 3 OSŘ usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí doručí soud oprávněnému, těm, kdo přistoupili do řízení jako další oprávnění, povinnému, manželu povinného a příslušnému katastrálnímu úřadu. Doloží-li povinný, že nemovitou věc nabyt jako substituční jmění, a nedoloží-li další skutečnosti nebo nevyjdou-li tyto skutečnosti najevo jinak, soud výkon rozhodnutí zastaví. Totéž se týká i postupu exekutora.

Podle § 322 odst. 5 OSŘ po právní moci soud doručí usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí osobám, o nichž je mu známo, že mají k nemovité věci předkupní právo, výhradu zpětné koupě, věcné právo, výměnek nebo nájemní či pachtovní právo, finančnímu úřadu a obecnímu úřadu, v jejichž obvodu je nemovitá věc a v jejichž obvodu má povinný své bydliště (sídlo), a vyvěsí je na úřední desce soudu. O tom, že usnesení nabylo právní moci, soud vyrozumí příslušný katastrální úřad.

Proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí mohou podat odvolání oprávněný, tj. ti kdo přistoupili do řízení jako další oprávnění, povinný a manžel povinného, je-li účastníkem řízení.

Podle § 254 odst. 4 OSŘ v usnesení, jímž soud nařizuje výkon rozhodnutí, se uvede poučení o tom, že nebudou-li v odvolání uvedeny žádné skutečnosti rozhodné pro nařízení výkonu rozhodnutí, odvolací soud odvolání odmítne. Tím je míněno nesplnění základních předpokladů pro nařízení výkonu rozhodnutí, tj. absence pravomocného a vykonatelného exekučního titulu. Další skutečnosti, zejména důkaz o tom, že dluh byl povinným zaplacen, nejsou řádným odvolacím důvodem a řeší se návrhem na zastavení výkonu rozhodnutí. Totéž platí i v případě exekučního příkazu, proti němuž se nelze ze zákona odvolat ani užít jiný opravný prostředek a zbývá jen návrh na zastavení exekuce.

V odvolání lze uvádět nové skutečnosti a důkazy. Proti usnesení o nařízení výkonu

rozhodnutí lze namítat jen ty skutečnosti, jež jsou pro nařízení výkonu rozhodnutí rozhodné; k ostatním odvolací soud nepřihlédne a odvolání obsahující jen takové důvody odmítne. To znamená, že zde koncentrace řízení v pravém slova smyslu neplatí, ale pokud by se dokazování mělo týkat něčeho jiného, než je přípustný odvolací důvod, soud dokazování neprovede a odvolání odmítne.

Při rozhodování o odvolání podanému proti usnesení, kterým bylo rozhodnuto o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, lze zásadně rozhodnutí soudu prvního stupně zrušit jen podle § 219a odst. 1 OSŘ, tj. z procesních důvodů tam uvedených. Šetření nebo dokazování, která jsou potřebná pro potvrzení nebo změnu usnesení soudu prvního stupně, provede odvolací soud buď sám, nebo prostřednictvím soudu prvního stupně anebo dožádaného soudu.

K projednání odvolání není třeba nařizovat jednání také tehdy, jestliže se v odvolacím řízení neprovádí šetření nebo dokazování nebo jestliže soud prvního stupně rozhodl v souladu se zákonem bez nařízení jednání.

3.3 Ocenění nemovité věci

Podle § 336 odst. 1 OSŘ po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí soud (exekutor) povinně ustanoví znalce, kterému uloží, aby ocenil nemovitou věc a její příslušenství cenou obvyklou. Zde je rozdíl od prodeje movité věci či prodeje závodu povinného, kdy ustanovení znalce je fakultativním procesním úkonem.

Je-li to potřebné, provede soud ohledání nemovité věci a jejího příslušenství. O době a místě ohledání soud uvědomí oprávněného, ty, kdo přistoupili do řízení jako další oprávnění, povinného a znalce. Povinný, popřípadě i další osoby, jsou povinni umožnit prohlídku nemovité věci a jejího příslušenství, potřebnou k provedení ocenění.

Neumožní-li povinný prohlídku nemovité věci a nelze-li bez ohledání cenu určit, je

soud (exekutor) oprávněn zjednat si do nemovité věci povinného přístup.

Podle § 336 odst. 1 OSŘ v případě, kdy nemovitá věc a její příslušenství byly dříve oceněny znalcem a jestliže se nezměnily okolnosti rozhodující pro ocenění, může soud od nového ocenění upustit. Zákon nestanoví časově „stáří“ původního posudku a ponechává rozhodnutí na úvaze soudu (exekutora). Tato úprava je vedena zásadou hospodárnosti řízení, které platí i ve vykonávacím (exekučním řízení). Zákon obsahuje vodítko pro znalce, že má vycházet z obvyklé ceny nemovité věci ve smyslu zákona č. 157/1997 Sb., o oceňování majetku. Zákon výslovně nestanoví, co má znalecký posudek zahrnovat, respektive jaké vlivy na cenu má znalec zvážit. Cílem posudku je vytvořit podklad pro rozhodnutí soudu (exekutora) o vyvolávací ceně nemovité věci jako jedné z náležitostí usnesení o dražební vyhlášce. Zákon již nehovoří o ocenění závad, kterými měl na mysli věcná břemena, nájem bytů a další práva, která budou věc zatěžovat i po jejím prodeji. V praxi však musí znalec při zpracování posudku i nadále z uvedených skutečností snižujících cenu věci vycházet, byť to již zákon výslovně neupravuje.

Soud (exekutor) na základě posudku usnesením rozhodne o ceně, která se stane jako vyvolávací součástí usnesení o dražební vyhlášce. Soud zároveň může rozhodnout o zániku nájemního či pachtovního práva, výměnku nebo práva odpovídajícího věcnému břemenu, jestliže

- je nájemné či pachtovné, případně poměrná část výnosu z věci zcela nepřiměřená nájemnému či pachtovnému, případně poměrné části výnosu z věci v místě a čase obvyklé nebo je-li věcné břemeno či výměnka zcela nepřiměřený výhodě oprávněného, a
- toto právo výrazně omezuje možnost prodat nemovitou věc v dražbě.

Uvedená pravomoc soudu (exekutora) navazuje na zjištění znalce o závadách

vázanoucích na věci se snahou ji odbřemnit od závad a zvýšit její cenu.

Podle § 336a odst. 3 OSŘ usnesení soud (exekutor) doručí oprávněnému, těm, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění, povinnému a osobám, o jejichž právech a povinnostech týkajících se zrušení smluvních vztahu k věci soud (exekutor) rozhodl. Jednání není třeba nařizovat.

Cena nemovité věci, o níž je soudem (exekutorem) rozhodnuto, není neměnná, ale zákon počítá se změnou okolností, za nichž je cena zjištěna. Soud (exekutor) změní usnesení o ceně, nebyla-li vydána dražební vyhláška, pokud se výrazně změnily okolnosti rozhodné pro ocenění nemovité věci a jejího příslušenství. Pokud již byla vydána dražební vyhláška, řeší se změna okolností v dražbě.

IV. DRAŽEBNÍ VYHLÁŠKA

Jediným možným způsobem zpeněžení nemovité věci je dražba. Občanský soudní řád pamatuje na tento způsob prodeje zvláštní právní úpravou, která se vztahuje i na postup exekutora a jiný způsob dražby je vyloučen, včetně přiměřené aplikace jiných předpisů upravujících prodej v dražbě. Soudní dražba není smluvním nabýváním věci, ale zvláštním způsobem přechodu vlastnického práva, a to i po právní úpravě obsažené v § 1771 OZ, kde je nabytí vlastnického práva příklepem považováno za smluvní nabytí. Tato úprava se však nevztahuje na sféru nabývání vlastnictví ve veřejném právu.

Po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí a poté, kdy povinný dobrovolně k výzvě exekutora neuhradí pohledávku oprávněného, soud (exekutor) vydá usnesení o dražební vyhlášce.

Podle § 336b odst. 2 OSŘ je obsahem dražební vyhlášky zejména:

- datum, čas a místo dražebního jednání,

- označení nemovité věci a jejího příslušenství,
 - výsledná cena,
 - výše nejnižšího podání (§ 336e odst. 1),
 - věcná břemena, výměnky a nájemní, pachtovní či předkupní práva, která prodejem nemovité věci v dražbě nezaniknou. Podle § 336l odst. 5 OSŘ zásadně nezanikají věcné břemeno bydlení, výměnek, jehož součástí je právo bydlení nebo nájem bytu, neuvedené v dražební vyhlášce nebo neoznámená soudem po zahájení dražebního jednání a předkupní práva stavebníka k pozemku nebo vlastníka pozemku k právu stavby, předkupní právo vlastníka stavby k pozemku nebo vlastníka pozemku ke stavbě a zákonné předkupní právo,
 - předpoklady, za kterých vydražitel může převzít vydraženou nemovitou věc a za kterých se stane jejím vlastníkem podle § 336l odst. 1 a 2 OSŘ. Podle uvedených ustanovení je vydražitel oprávněn převzít vydraženou nemovitou věc s příslušenstvím dnem následujícím po doplacení nejvyššího podání, nejdříve však po uplynutí lhůty podle § 336j a odst. 1 (tj. 15 dnů ode dne zveřejnění usnesení o příklepu). Byl-li však podán takový návrh, nemovitou věc s příslušenstvím lze převzít dnem následujícím po dni, kdy bylo předražiteli doručeno usnesení o předražku. Vydražitel se stává vlastníkem vydražené nemovité věci s příslušenstvím, nabylo-li usnesení o příklepu právní moci a zaplatil-li nejvyšší podání, a to ke dni vydání usnesení o příklepu. Předražitel se stává vlastníkem nemovité věci s příslušenstvím, nabylo-li usnesení o předražku právní moci a předražek byl zaplacen, a to ke dni jeho vydání.
- V dražební vyhlášce soud (exekutor) zve:
- každého, kdo má právo, které nepřipouští dražbu (§ 267 OSŘ), aby je uplatnil u soudu a aby takové uplatnění práva prokázal

- nejpozději před zahájením dražebního jednání, s upozorněním, že jinak k jeho právu nebude při provedení výkonu rozhodnutí přihlíženo,
- každého, kdo má k nemovité věci nájemní či pachtovní právo, výměnek nebo věcné břemeno nezapsané v katastru nemovitostí, které není uvedeno v dražební vyhlášce, nejde-li o nájemce bytu, výměnkáře, je-li součástí výměnku právo bydlení, nebo oprávněného z věcného břemene bydlení, aby takové právo soudu oznámil a doložil ho listinami, jinak takové právo zanikne příklepem nebo v případě zemědělského pachtu koncem pachtovního roku.

V dražební vyhlášce soud (exekutor) upozorní:

- oprávněného, ty, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění a další věřitele povinného, že se mohou domáhat uspokojení jiných vymahatelných pohledávek nebo pohledávek zajištěných zástavním právem, než pro které byl nařízen výkon rozhodnutí, jestliže je přihlásí nejpozději do zahájení dražebního jednání a přihláška bude obsahovat náležitosti podle § 336f odst. 2 a 3 OSŘ. To znamená, že oprávnění nemusí přihlašovat své pohledávky, které jsou základem jejich návrhu na výkon rozhodnutí (exekuci)
- Přihláška musí podle uvedených ustanovení obsahovat:
 - výši pohledávky a jejího příslušenství, jejíž uspokojení se věřitel povinného domáhá (tj. příslušenství musí být vyčísleno),
 - vyčíslení pohledávky ke dni konání dražby,
 - údaj o tom, do jaké skupiny pohledávka patří,
 - skutečnosti významné pro pořadí pohledávky.

K přihlášce musí být připojeny listiny prokazující, že jde o vymahatelnou pohledávku, o pohledávku související se správou domu

a pozemku, která byla uplatněna u soudu žalobou podle části třetí, nebo o pohledávku zajištěnou zástavním právem, ledaže tyto skutečnosti vyplývají z obsahu spisu.

Dále musí soud (exekutor) věřitele poučit, že k přihláškám, v nichž výše pohledávky nebo jejího příslušenství nebude uvedena, se nepřihlíží.

Soud (exekutor) poučí oprávněného, ty, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění, a další věřitele a povinného, že mohou popřít přihlášené pohledávky co do jejich pravosti, výše, zařazení do skupiny a pořadí, a to nejpozději do 15 dnů ode dne zveřejnění oznámení na úřední desce soudu, nebo v téže lhůtě žádat, aby k rozvržení rozdělované podstaty bylo nařízeno jednání, a poučí je, že k námitkám a žádosti o jednání učiněným později se nepřihlíží.

Soud (exekutor) poučí osoby, které mají k nemovité věci předkupní právo nebo výhradu zpětné koupě, že ho mohou uplatnit jen v dražbě jako dražitelé a že udělením příklepu předkupní právo nebo výhrada zpětné koupě zanikají, nejde-li o předkupní právo stavebníka k pozemku nebo vlastníka pozemku k právu stavby, předkupní právo vlastníka stavby k pozemku a vlastníka pozemku ke stavbě nebo zákonné předkupní právo, která udělením příklepu nezanikají,

Soud (exekutor) poučí osobu odpovědnou za správu domu a pozemku podle § 1190 OZ, jde-li o prodej jednotky v domě, že se může domáhat uspokojení pohledávky související se správou domu a pozemku vůči vlastníku jednotky, pokud tato pohledávka byla uplatněna u soudu žalobou podle části třetí a jestliže ji přihlásí nejpozději do zahájení dražebního jednání a přihláška bude obsahovat náležitosti podle § 336f odst. 2 a 3, s poučením, že přihlášky, v nichž výše pohledávky nebo jejího příslušenství nebude uvedena, soud odmítne.

Podle § 336c odst. 1 OSŘ soud (exekutor) dražební vyhlášku soud doručí:

- oprávněnému, těm, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění, povinnému, manželu povinného, osobám, o nichž je mu známo, že mají k nemovité věci předkupní nebo zástavní právo nebo výhradu zpětné koupě, osobám, kterým se doručuje usnesení podle § 336a, a osobám, které již přihlásily své vymahatelné pohledávky nebo pohledávky zajištěné zástavním právem za povinným a příslušnými listinami je prokázaly,
- finančnímu úřadu a obecnímu úřadu, v jejichž obvodu je nemovitá věc a v jejichž obvodu má povinný své bydliště (sídlo),
- těm, kdo vybírají pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění,
- příslušnému katastrálnímu úřadu,
- obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu je nemovitá věc.

Soud vyvěsí v den jejího vydání dražební vyhlášku na úřední desce soudu a požádá obecní úřad, v jehož obvodu je nemovitá věc, aby vyhlášku nebo její podstatný obsah uveřejnil způsobem v místě obvyklým. Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí současně seje me z úřední desky soudu.

Proti dražební vyhlášce není odvolání přípustné.

V. DRAŽBA

5.1 Postup soudu (exekutora) před zahájením dražby

Podle § 336d OSŘ lze dražbu uskutečnit v místě, kde se nachází nemovitá věc, nebo u soudu anebo na jiném vhodném místě. Dražba je pokládána za ústní jednání. Soud (exekutor) nařídí nejméně 30 dnů po dni vydání dražební vyhlášky.

Povinností dražitelů je složit peněžitou částku jako jistotu prokazující schopnost dražitele uhradit cenu nemovité věci. Výši

jistoty soud (exekutor) podle § 336e odst. 2 OSŘ stanoví podle okolností případu, nejvýše však v částce nepřevyšující tři čtvrtiny nejnižšího podání. Nejnižší podání činí ze zákona dvě třetiny výsledné ceny.

Podle § 336e odst. 3 OSŘ ten, kdo hodlá uplatnit při dražbě své předkupní právo nebo výhradu zpětné koupě, musí je soudu (exekutorovi) prokázat nejpozději před zahájením dražebního jednání. Soud (exekutor) ještě před zahájením vlastní dražby rozhodne, zda předkupní právo nebo výhrada zpětné koupě jsou prokázány; proti tomuto usnesení není odvolání přípustné.

Zákon umožňuje, aby se dražby s právem uspokojit své pohledávky mohli zúčastnit i jiní věřitelé, než jsou ti, kteří podali návrh na výkon rozhodnutí (exekuci).

Jsou to tři skupiny věřitelů. Do první patří věřitelé, kteří mají pohledávku zajištěnou zástavním právem k nemovité věci. Druhou skupinu tvoří věřitelé, kteří mají proti povinnému pohledávku přiznanou rozhodnutím, smírem nebo jiným titulem uvedeným v § 274 OSŘ, tj. věřitelé s vymahatelnou pohledávkou. Takoví věřitelé ale musí svou pohledávku do řízení přihlásit nejpozději do zahájení dražebního jednání. Třetí skupinu tvoří osoby odpovědné za správu domu a pozemku s postavením upraveným v § 1192 OZ, a to ohledně pohledávky související se správou domu a pozemku vůči vlastníku jednotky, pokud tato pohledávka byla uplatněna u soudu žalobou podle části třetí. Věřitel této pohledávky předloží soudu bez zbytečného odkladu stejnopis rozhodnutí, jímž bylo řízení o zaplacení pohledávky pravomocně skončeno, opatřený potvrzením o jeho vykonatelnosti.

O obsahu přihlášky byla již zmínka v rámci vymezení povinného obsahu dražební vyhlášky.

Je-li přihláška pohledávky podána opožděně nebo je neúplná, soud (exekutor) ji bez výzvy k doplnění usnesením odmítne. Proti tomuto usnesení není odvolání přípustné.

Jak bylo uvedeno, dražební jednání je zákonem předepsáno a jeho řízení zákonem svěřuje toliko soudci (exekutorovi), ale jednotlivé úkony při jednání, jimiž se nerozhoduje, může na základě pověření soudce (exekutora) provést vykonavatel nebo zaměstnanec.

Aby určitá osoba mohla vystupovat jako dražitel, musí zaplatit do zahájení dražebního jednání jistotu, pokud nebylo v dražební vyhlášce uvedeno, že se složení jistoty nevyžaduje.

Fyzická osoba může dražit jen osobně nebo prostřednictvím zástupce, jehož plná moc byla úředně ověřena. Za právnickou osobu, obec, vyšší územně samosprávný celek nebo stát draží osoby uvedené k tomu podle zákona oprávněné. Tyto osoby své oprávnění musí prokázat listinou, jež byla úředně ověřena, nebo jejich zástupce, jehož plná moc byla úředně ověřena.

Jako dražitelé nesmí vystupovat soudci, zaměstnanci soudů, povinný, manžel povinného, vydražitel, který při prvním dražebním jednání nezaplatil cenu jím vydražené nemovité věci a ti, jimž v nabytí věci brání zvláštní předpis. Podle § 66 odst. 6 EŘ platí zákaz dražit i na exekutora a zaměstnance jeho úřadu. Tímto zvláštním předpisem byl míněn devizový zákon zakazující dražit cizincům. Uvedený zákon byl zrušen a uvedená omezení již neplatí.

Na rozdíl od zpeněžení majetkové podstaty podle zákona č. 182/2006 Sb., a od prodeje ve veřejné dražbě podle zákona č. 26/2000 Sb., je výčet uvedených osob poměrně úzký, když není pamatováno například na osoby k v zákoně uvedeným osobám blízké. Zákazy vydražit obsažené v uvedených zákonech nelze vztahovat na dražbu prováděnou ve výkonu rozhodnutí a v exekuci, protože se jedná o zcela autonomní úpravu.

Jak již bylo uvedeno, musí osoby, které tvrdí, že dražené nemovitosti jsou jejich majetkem, podat ve stanovené lhůtě vylučovací žalobu. Takovou oprávněnou osobou je krom

vlastníka i oprávněný držitel nemovitosti, zástavní věřitel nebo osoba, která má právo nepřipouštět dražbu k věcem tvořícím příslušenství nemovitosti. Manžel povinného v případě, že se prodej týká nemovité věci ve společném jmění manželů, podá podle § 262b OSŘ návrh na zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce).

Bylo-li zjištěno, že byla podána žaloba na vyloučení prodávané nemovité věci z výkonu rozhodnutí (§ 267), pak podle § 336i odst. 1 OSŘ soud (exekutor) dražební jednání odročí až do pravomocného rozhodnutí o žalobě.

Zákon upravuje zvláštní důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce), kdy podle § 336i odst. 2 OSŘ soud (exekutor) zastaví výkon rozhodnutí prodejem nemovité věci, ve které má povinný místo trvalého pobytu, pokud výše pohledávek oprávněného, těch, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění, a přihlášených věřitelů povinného k okamžiku zahájení dražebního jednání nepřesahuje 30 000 Kč bez příslušenství. To neplatí, jedná-li se o pohledávku výživného nebo pohledávku náhrady újmy způsobené poškozenému ublížením na zdraví či trestným činem nebo by to odporovalo dobrým mravům.

Samozřejmě není vyloučeno, že zde budou existovat i další důvody podle § 268 OSŘ. O zastavení řízení zde soud (exekutor) rozhodnou individuálně, tj. zastaví nebo návrh zamítnou. Další překážkou dražby je insolvenční návrh, v praxi to bude zejména návrh dlužníka, kdy podle zákona č. 182/2006 Sb. lze výkon rozhodnutí (exekuci) sice nařídít, ale nelze ji provést a proto se dražba konat nemůže. Uvedená překážka provedení výkonu rozhodnutí (exekuce) je v praxi často zneužívána insolvenčními návrhy s uměle vytvořeným stavem úpadku dlužníka.

5.2 Průběh dražby

Podle § 336i odst. 3 OSŘ po zahájení dražebního jednání soudce (exekutor):

- rozhodne, zda je prokázáno předkupní právo nebo výhrada zpětné koupě (§ 336e odst. 3),
- oznámí, která další věcná břemena, výměnky a nájemní, pachtovní či předkupní práva neuvedená v dražební vyhlášce na nemovité věci vážnou, a zváží, zda dražební jednání neodročí k rozhodnutí o nové ceně podle § 336a OSŘ.

Teprve po těchto základních procesních úkonech soudce (exekutor) vyzve ty, kdo mohou dražit, aby činili podání.

Dražba probíhá po dobu, dokud dražitelé činí podání a dražitelé jsou vázáni svými podáními, dokud soud (exekutor) neudělí příklep. Cena vydražené věci není omezena ustanoveními cenových předpisů, tj. zejména úředními cenami podle zákona č. 526/1990 Sb., o cenách.

Podle § 336j odst. 1 OSŘ lze příklep udělit tomu, kdo učinil nejvyšší podání a u něhož jsou splněny další podmínky stanovené zákonem, tj. zejména, že zaplatil jistotu a není ze zákona z dražby vyloučen. Učinilo-li více dražitelů stejné nejvyšší podání, udělí soud příklep nejprve tomu, komu svědčí předkupní právo nebo výhrada zpětné koupě. Není-li příklep takto udělen, udělí jej dražiteli, který byl určen losem.

Cenu vydražené nemovitosti lze za podmínek uvedených v § 336i OSŘ zaplatit i úvěrem.

Příklep má formu usnesení s tímto povinným obsahem:

- stanoví lhůtu k zaplacení nejvyššího podání, která počíná dnem právní moci příklepu a nesmí být delší než 2 měsíce, nebo
- uloží vydražiteli, aby do 2 měsíců od nabytí právní moci předložil smlouvu podle § 336l odst. 4 OSŘ, tj. smlouvu o úvěru. Soud pak ve prospěch věřitele úvěru zřídí na vydražené nemovitosti zástavní právo.

Pokud není cena placena úvěrem, soud (exekutor) uloží vydražiteli, aby ve stanovené lhůtě doplatil nejvyšší podání.

Usnesení o příklepu ukládá povinnost i povinnému. Pokud to povaha vydražené nemovité věci umožňuje, je povinností povinného, aby vydraženou nemovitou věc vyklidil nejpozději do 15 dnů od nabytí právní moci usnesení nebo doplacení nejvyššího podání.

Dále soud (exekutor) poučí účastníky dražby o možnosti postupovat podle § 336ja odst. 1 OSŘ s vyčleněním, jaký je minimální předražek a do kdy musí být učiněn.

Na nejvyšší podání se ze zákona započte vydražitelem složená jistota a dražitelům, kterým nebyl udělen příklep, se zaplacená jistota po skončení dražebního jednání vrátí.

5.3 Předražek

Do 15 dnů ode dne zveřejnění usnesení o příklepu může každá osoba s výjimkou osob, které se ze zákona nesmějí účastnit dražby jako dražitelé, písemně navrhnout, že vydraženou nemovitou věc chce nabýt alespoň za částku o čtvrtinu vyšší, než bylo nejvyšší podání (předražek). Návrh musí obsahovat náležitosti podle § 42 OSŘ a podpis navrhovatele musí být úředně ověřen.

Navrhovatel předražku je povinen ve lhůtě stanovené soudem (exekutorem) předražek na účet soudu zaplatit. Platit lze hotově do pokladny (ale jen do zákonného limitu) nebo na účet. Při platbě na účet je rozhodné, kdy platba na účet došla. Není-li řádně a včas předražek zaplacen, soud k návrhu předražku nepřihlíží.

Po uplynutí lhůty k úhradě předražku povinně soud (exekutor) vyzve vydražitele, aby do tří dnů oznámil, zda zvyšuje svoje nejvyšší podání na částku nejvyššího předražku. Poté soud vydá usnesení o předražku, ve kterém usnesení o příklepu zruší a rozhodne o tom, kdo je předražitelem a za jakou cenu nemovitou věc nabude.

Je-li učiněno více předražků, nemovitou věc nabude ten, kdo učiní nejvyšší předražek,

v případě shodných podání vydražitel, pak ten, kdo podal návrh jako první, poté se rozhoduje při jednání losem.

V usnesení o předražku soud (exekutor) uloží povinnému, aby vydraženou nemovitou věc vyklidil nejpozději do 15 dnů od nabytí právní moci usnesení, umožňuje-li to povaha vydražené nemovité věci. Zvýšil-li vydražitel svoje podání na částku nejvyššího předražku, stanoví se mu stejná lhůta pro doplacení nejvyššího podání, jaká byla určena v usnesení o příklepu. Usnesení soud doručí oprávněnému, tomu, kdo do řízení přistoupil jako další oprávněný, povinnému, vydražiteli a všem, kdo učinili předražek.

Neúspěšným navrhovatelům předražku se zaplacená částka vrátí po právní moci usnesení o předražku. Proti usnesení o předražku se lze odvolat a za odvolání se považuje i odvolání podané proti usnesení o příklepu.

Usnesení o příklepu soud (exekutor) doručí oprávněnému, tomu, kdo do řízení přistoupil jako další oprávněný, povinnému a vydražiteli. Usnesení o příklepu se vyvěsí po dobu 15 dnů na úřední desce společně s výzvou pro přihlášené věřitele, aby do 15 dnů od jejího vyvěšení vyčíslili svoje pohledávky ke dni konání dražby.

V usnesení vyvěšeném na úřední desce soudu se neuvádějí údaje, podle nichž je možno identifikovat vydražitele.

Proti usnesení o udělení příklepu mohou podat odvolání jen osoby, které řádně a včas navrhly předražek. Do 15 dnů ode dne dražebního jednání mohou podat odvolání též osoby, kterým je podle § 336c odst. 1 písm. d) a) OSŘ povinně doručována dražební vyhláška a doručena jim nebyla, jestliže se z tohoto důvodu nezúčastnily dražebního jednání. Dále mohou podat odvolání dražitelé, kteří se zúčastnili dražebního jednání, jestliže mají za to, že průběhem dražby byli zkráceni na svých právech.

Odvolací soud usnesení o příklepu změní tak, že se příklep neuděluje, jestliže v řízení

došlo k takovým vadám, že se odvolatel nemohl zúčastnit dražby, nebo jestliže byl příklep udělen proto, že při nařízení dražebního jednání nebo při provedení dražby došlo k porušení zákona. Ze stejných důvodů změni odvolací soud i usnesení o předražku. V odvolacím řízení však nelze usnesení z důvodů uvedených v § 219a OSŘ zrušit.

Bylo-li usnesení o příklepu nebo o předražku odvolacím soudem změněno, nařídí soud prvního stupně nové dražební jednání.

Podle § 336l odst. 2 OSŘ se vydražitel stává vlastníkem vydražené nemovité věci s příslušenstvím, nabylo-li usnesení o příklepu právní moci a zaplatil-li nejvyšší podání, a to ke dni vydání usnesení o příklepu. Předražitel se stává vlastníkem nemovité věci s příslušenstvím, nabylo-li usnesení o předražku právní moci a předražek byl zaplacen, a to ke dni jeho vydání.

Dnem, kterým se stal vydražitel nebo předražitel vlastníkem vydražené nemovité věci, zanikají:

- právo odpovídající věcnému břemeni, výměnek, nájemní právo nebo pachtovní právo, nejde-li o věcné břemeno bydlení, výměnek, jehož součástí je právo bydlení nebo nájem bytu, neuvedená v dražební vyhlášece nebo neoznámená soudem po zahájení dražebního jednání,
- výhrada zpětné koupě a předkupní právo k vydražené nemovité věci, s výjimkou předkupního práva stavebníka k pozemku nebo vlastníka pozemku k právu stavby, předkupního práva vlastníka stavby k pozemku nebo vlastníka pozemku ke stavbě a zákonného předkupního práva,
- výhrada zpětného prodeje, zákaz zcizení nebo zatížení, výhrada lepšího kupce, ujednání o koupi na zkoušku, vzdání se práva na náhradu škody na pozemku, budoucí zástavní právo a budoucí výměnek.

Zemědělský pacht neuvedený v dražební vyhlášece nebo neoznámený soudem po zahájení dražebního jednání zaniká koncem

pachtovního roku. Soud (exekutor) potvrdí, která věcná nebo jiná práva zapsaná v katastru nemovitostí váznoucí na nemovité věci zanikla a která působí proti vydražiteli nebo předražiteli.

Na základě pravomocného usnesení o příklepu nebo pravomocného usnesení o předražku může vydražitel nebo předražitel podat návrh na výkon rozhodnutí vyklizením nebo odebráním nemovité věci.

Nebylo-li při dražbě učiněno ani nejnižší podání, soud (exekutor) podle § 336m odst. 1 OSŘ dražební jednání skončí. Další dražební jednání soud (exekutor) nařídí na návrh oprávněného nebo toho, kdo do řízení přistoupil jako další oprávněný. Návrh lze podat nejdříve po uplynutí 3 měsíců od bezúspěšné dražby. Nebude-li podán do 1 roku, soud výkon rozhodnutí zastaví.

Nezaplatil-li vydražitel nejvyšší podání ani v dodatečně lhůtě, kterou mu soud (exekutor) usnesením určil a která nesmí být delší než jeden měsíc, usnesení o příklepu se marným uplynutím dodatečné lhůty zrušuje a soud nařídí další dražební jednání. To nařídí soud (exekutor) i tehdy, jestliže vydražitel nepředložil smlouvu o úvěru, nejvyšší podání nebylo dopláceno ve lhůtě 2 měsíců od právní moci usnesení o příklepu nebo nezaplatil ve stanovené lhůtě předražek.

5.4 Další dražební jednání

Při druhém dražebním jednání podle odstavců 1 a 2 se nejnižší podání stanoví ve výši 50 % výsledné ceny (§ 336a odst. 1); ve třetím dražebním jednání činí 40 % výsledné ceny, ve čtvrtém 30 % a v pátém dražebním jednání 25 % výsledné ceny. Nepodaří-li se nemovitou věc prodat ani poté, soud řízení zastaví.

Vydražitel, který nezaplatí nejvyšší podání, je povinen nahradit náklady, které státu (exekutorovi) a účastníkům vznikly v souvislosti s dalším dražebním jednáním, dále škodu, která vznikla tím, že nezaplatil nejvyšší podání, a bylo-li při dalším dražebním

jednání dosaženo nižší nejvyšší podání, rozdíl na nejvyšším podání. Na tyto dluhy se započítá jistota složená vydražitelem; převyšuje-li jistota tyto dluhy, zbývající část se vrátí vydražiteli.

O této náhradě a její výši rozhodne soud (exekutor) po jednání usnesením.

Jestliže nepostačuje k úhradě dluhů složená jistota, podá vykonavatel (exekutor) podle vykonatelného usnesení k vymožení potřebných částek návrh na nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) proti vydražiteli.

Podle § 336o OSŘ lze dražbu provést i elektronicky s využitím internetu.

5.5 Rozvrh přihlášených pohledávek, jednání o rozvrhu

Podle § 336p odst. 1 OSŘ soud (exekutor) nejpozději do 7 dnů ode dne konání první dražby na úřední desce zveřejní i oznámení o přihlášených pohledávkách, o nichž soud (exekutor) rozhodne v rozvrhu, včetně sdělení věřitele o jejich zařazení do skupiny a pořadí v této skupině. V oznámení dále uvede přihlášky, které byly odmítnuty, a důvod, pro který se tak stalo. V oznámení poučí přihlášené věřitele o povinnosti nahlásit změny přihlášené pohledávky.

Jestliže soud (exekutor) do zveřejnění oznámení doposud nerozhodl o odmítnutí přihlášky z důvodu jejího opožděného podání nebo neúplnosti, uvede tuto skutečnost v oznámení samostatně. Nebude-li přihláška pohledávky poté odmítnuta, zašle soud (exekutor) oprávněnému, povinnému a všem přihlášeným věřitelům, o jejichž pohledávkách soud rozhodne v rozvrhu, dodatečně oznámení o projednání takové pohledávky, a poučí je, že nejpozději do 15 dnů ode dne doručení oznámení mohou pohledávku popřít co do její pravosti, výše, zařazení do skupiny a pořadí nebo požádat, aby k rozvržení rozdělované podstaty bylo nařízeno jednání, s tím, že k námitkám nebo žádosti o jednání učiněným později se nepřihlíží.

Požádá-li o to alespoň jeden věřitel, případně oprávněný nebo povinný, nařídí soud (exekutor) po právní moci usnesení o příklepu, zaplacení nejvyššího podání nebo předražku vydražitelem, po právní moci usnesení o předražku jednání o rozvrhu rozdělované podstaty.

K jednání soud (exekutor) předvolá účastníky rozvrhu, kterými jsou oprávněný, ten, kdo do řízení přistoupil jako další oprávněný, povinný a osoby, které podaly přihlášku, ledaže by jejich přihláška byla odmítnuta.

Pokud pohledávka související se správou domu a pozemku vůči vlastníku jednotky není při vydání rozvrhového usnesení vykonatelná, rozhodne o této pohledávce a o částce na ni připadající soud tak, že bude projednána dodatečně, jestliže na ni připadá alespoň zčásti úhrada z rozdělované podstaty; jestliže však v již pravomocně skončeném řízení o zaplacení této pohledávky nebylo přiznáno právo na její zaplacení, rozhodne o ní soud v rozvrhovém usnesení tak, že nárok v přihlášeném rozsahu zanikl.

Není-li nařízeno jednání o rozvrhu, soud (exekutor) rozvrhne rozdělovanou podstatu podle skupin věřitelů uvedených v § 337c OSŘ.

Účastníky rozvrhu jsou oprávněný, ten, kdo do řízení přistoupil jako další oprávněný, povinný a osoby, které podaly přihlášku, ledaže by jejich přihláška byla odmítnuta.

Rozdělovanou podstatu tvoří nejvyšší podání a úroky z něho, popřípadě náhrady, které do podstaty připadající účastníkům (exekutorovi) a státu v důsledku zmařené dražby.

Podle § 337c odst. 1 OSŘ se rozdělované podstaty uspokojují postupně podle těchto skupin:

- pohledávky nákladů vzniklých státu v tomto řízení,
- pohledávky související se správou domu a pozemku vůči vlastníku jednotky, a to do výše jedné desetiny výtěžku z prodeje jednotky,

- pohledávky z hypotečních úvěrů nebo části těchto pohledávek sloužící ke krytí jmenovité hodnoty hypotečních zástavních listů,
- pohledávka oprávněného, pohledávka toho, kdo do řízení přistoupil jako další oprávněný, a pohledávky zajištěné zástavním právem nebo zajišťovacím převodem práva,
- pohledávky nedoplatků výživného,
- pohledávky daní a poplatků, pojistného na veřejné zdravotní pojištění a pojistného na sociální zabezpečení,
- pohledávky náhrady újmy na zdraví způsobené trestným činem,
- ostatní pohledávky.

Nelze-li plně uspokojit všechny pohledávky patřící do téže skupiny, uspokojí se podle pořadí; pohledávky patřící do téže skupiny, které mají stejné pořadí, se uspokojí poměrně.

Nesplátné pohledávky zajištěné zástavním právem se považují při rozvrhu za splátné.

Úroky nebo úroky z prodlení za poslední tři roky před rozvrhovým jednáním, jakož i náhrada nákladů řízení se uspokojují v pořadí jistiny. Nestačí-li rozdělovaná podstata, uhradí se před jistinou. Pokud ke krytí jmenovité hodnoty hypotečních zástavních listů slouží jen část pohledávky z hypotečního úvěru, uspokojují se nároky uvedené ve větě první poměrně.

Pro pořadí je rozhodující:

- u pohledávky oprávněného den, kdy k soudu došel jeho návrh na nařízení výkonu rozhodnutí,
- u pohledávky toho, jenž do řízení přistoupil jako další oprávněný, den, který se považuje za přistoupení k řízení,
- u přihlášené pohledávky den, kdy k soudu došla přihláška,
- u pohledávky zajištěné zástavním právem den vzniku zástavního práva,
- u pohledávky oprávněného, toho, jenž do řízení přistoupil jako další oprávněný,

nebo přihlášené pohledávky náhrady škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo z bezdůvodného obohacení získaného trestným činem, byla-li nemovitá věc zajištěna v trestním řízení o tomto trestném činu a byly-li návrh nebo přihláška podány v době, kdy zajištění podle trestního řádu trvá, den právní moci rozhodnutí o zajištění nemovité věci podle trestního řádu.

Pořadí pohledávky se stanoví podle toho hlediska, které je pro ni výhodnější.

Zjistí-li soud (exekutor) z katastru nemovitostí, že zpeněžená nemovitá věc je zajištěna podle trestního řádu a převyšuje-li dosažený výtěžek všechny pohledávky, které byly v rozvrhu uspokojeny, informuje soud (exekutor) o této skutečnosti orgán činný v trestním řízení, který o zajištění rozhodl. Nesdělí-li orgán činný v trestním řízení do 30 dnů soudu, že se zajištění vztahuje i na zbytek výtěžku, vyplatí se zbytek výtěžku povinnému.

Jestliže soud (exekutor) nemusí plnit uvedenou informační povinnost, vyplatí se po úhradě všech pohledávek, které mají být uspokojeny, zbytek rozdělované podstaty povinnému.

Byly-li v dražbě prodány všechny nemovité věci, na kterých vážnou pohledávku zajištěné zástavním právem pro tutéž pohledávku, tj. vespolečným zástavním právem, uhradí se takové pohledávky při rozvrhu jednotlivých rozdělovaných podstat poměrně podle zbytků rozdělovaných podstat, které zbývají u každé jednotlivé nemovité věci po uhrazení předcházejících nároků. Žádá-li věřitel uspokojení v jiném poměru, přikáže se osobám, které by v důsledku toho obdržely z rozdělované podstaty méně, částka, která by připadla na takovou pohledávku až do výše schodku z jednotlivých rozdělovaných podstat.

Nebyly-li v dražbě prodány všechny nemovité věci, na nichž vážnou pohledávku zajištěné vespolečným zástavním právem,

použije se za základ výpočtu úhrady hodnota všech nemovitých věcí zjištěná podle zákona č. 151/1997 Sb. Částky, o které by byli věřitelé s pozdějším pořadím zkráceni tím, že věřitel pohledávky zajištěné vespolným zástavním právem dostal více, než kolik by na něj připadlo z výtěžku prodané nemovité věci, zajistí se na jejich návrh zástavním právem na neprodaných nemovitých věcech v pořadí, které příslušelo uspokojenému věřiteli.

Podle § 337e odst. 1 OSŘ v rozvrhovém usnesení soud (exekutor) rozhodne též o pohledávkách, které byly popřeny co do pravosti, výše, zařazení do skupiny nebo pořadí, jestliže lze o nich rozhodnout bez provádění důkazů. Tak je tomu v případě, kdy lze jen z obsahu spisu dospět k právnímu závěru a nejsou zapotřebí další návrhy na dokazování. To neplatí u pohledávek, na které ani zčásti podle skupin nebo podle pořadí nepřipadá úhrada z rozdělované podstaty. U těchto pohledávek je neekonomické a soud (exekutor) o námitkách nerozhodne vůbec.

U zbylých pohledávek soud (exekutor) jejich věřitele soud vyzve, aby do 30 dnů od právní moci rozvrhového usnesení podali návrh podle § 267a odst. 1 OSŘ (tj. návrh na určení pohledávky, kterou věřitelé přihlásili), jestliže na sporné pohledávky připadá alespoň zčásti úhrada z rozdělované podstaty. O částce připadající na sporné pohledávky rozhodne soud (exekutor) tak, že bude projednána dodatečně.

K námitkám, které nebyly včas uplatněny, se nepřihlíží; o tomto následku musí být poučeni všichni, kdo byli vyzváni podat návrh podle § 267a odst. 1 OSŘ. V návrhu podle § 267a odst. 1 nemohou být uplatněny nové skutečnosti.

Po právní moci rozhodnutí o návrhu podle § 267a odst. 1 nebo po vykonatelnosti rozhodnutí v řízení o zaplacení pohledávky související se správou domu a pozemku vůči vlastníku jednotky soud pokračuje rozdělením zbytku rozdělované podstaty.

Bylo-li k rozvržení podstaty nařízeno jednání, nařídí soud jednání i k rozdělení zbytku rozdělované podstaty. K tomuto jednání soud nepředvolá účastníky rozvrhu, jejichž pohledávky byly podle předchozího rozvrhového usnesení zcela uspokojeny.

Podle § 337g odst. 1 OSŘ v rozvrhovém usnesení soud (exekutor) přízná pohledávky jejich věřitelům a uvede, že přiznané pohledávky po právní moci usnesení vyplatí. U pohledávky vydražitele uvede, v jakém rozsahu ji vyplatí a v jakém rozsahu ji započte proti nejvyššímu podání.

Podle § 337h odst. 1 OSŘ dnem právní moci rozvrhového usnesení zanikají zástavní práva váznoucí na nemovité věci. To se však netýká zástavního práva na vydražené nemovité věci zřízené soudem (exekutorem) ve prospěch poskytovatele úvěru ve prospěch vydražitele (§ 336l odst. 4 OSŘ).

Po právní moci rozvrhového usnesení soud vyrozumí příslušný katastrální úřad, vydražitele nebo předražitele o tom, která zástavní práva váznoucí na nemovité věci zanikla a která působí proti vydražiteli.

Po vydání usnesení o příklepu nebo usnesení o předražku nelze zastavit výkon rozhodnutí. Účastníci rozvrhu však mohou pro důvody uvedené v § 268 popřít pohledávku oprávněného nebo dalšího oprávněného.

VI. PRODEJ SPOLUVLASTNICKÉHO PODÍLU

Podle § 338 odst. 1 OSŘ se na výkon rozhodnutí (exekuci) prodejem spoluvlastnického podílu užijí ustanovení o výkonu rozhodnutí (exekuce) prodejem movitých věcí a nemovitých věcí, nestanoví-li zákon jinak. Výkon rozhodnutí (exekuce) prodejem movitých nebo nemovitých věcí nelze nařídít pouze na podíl na nemovité věci v přídatném spoluvlastnictví.

V případě prodeje spoluvlastnického podílu k nemovité věci, soud doručí spoluvlastníku povinného pravomocné usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí a dražební vyhlášku; spoluvlastník povinného může podat odvolání proti dražební vyhlášce. Zúčastní-li

se spoluvlastník povinného dražby a učiní-li s jinými dražiteli stejné nejvyšší podání, udělí se mu příklep. Spoluvlastník povinného je oprávněn podat i odvolání proti usnesení o příklepu.

SUMMARY

POHL, T.: ENFORCEMENT (EXECUTION) MANAGEMENT AND SALE OF IMMOVABLE PROPERTY

This article is devoted to one of the ways of execution of monetary claims granted by the court or other authority. The execution can be carried out in court or with the executor. The law knows two ways of execution. The first is the administration of the immovable property of the debtor, the second

is the forced sale of things by auction. The execution is perhaps fundamentally proceed when you cannot use other legal ways. This method is complex and costly procedure. The article describes in detail the legal and also deals with disputed points in the law. Article aims to help you and practice and is intended as legal to the public, and persons mentioned manner of execution.

Ondřej Dostál

MOŽNOSTI A LIMITY SPRÁVY SVĚŘENSKÉHO FONDU Z POHLEDU JEHO ZAKLADATELE

v rámci nastavení pravidel správy svěřenského fondu využít a kde jsou limity těchto pravidel.

I. ÚVODEM

Předmětem příspěvku je stručné zamyšlení se nad vybranými aspekty správy svěřenského fondu jako nového institutu, který s sebou v rámci provedené soukromoprávní rekodifikace přinesl zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též jen jako „nový občanský zákoník“ či „o. z.“), a to z pohledu jeho zakladatele. Poměrně dispozitivní právní úprava svěřenského fondu s sebou přináší otázku, jakých možností může zakladatel

II. SPRÁVA CIZÍHO MAJETKU A SVĚŘENSKÝ SPRÁVCE

Předmětem správy¹ cizího majetku je obecně povinnost určité osoby opatrovat svěřenou věc a nakládat s ní za účelem dosažení stanoveného cíle,² přičemž hlavním znakem takové správy majetku je autonomní pozice správce při výkonu této správy, čímž je dán diskreční charakter této činnosti, kdy správce je oprávněn a zároveň povinen rozhodovat o nakládání se svěřeným majetkem podle vlastního uvážení.³ Všeobecná úprava správy cizího majetku chápána jako jedna ze součástí absolutních (věcných) majetkových práv je obsažena v ust. § 1400–1447 o. z. Zvláštní úpravou vůči všeobecné správě cizího majetku představuje svěřenský fond upravený v ust. § 1448–1474 o. z., který lze charakterizovat jako zákonnou formu

věcně-právní správy cizího majetku, tvořenou majetkovými hodnotami, které zakladatel vyčlení *inter vivos* nebo *mortis causa* ze svého majetku k určitému předem stanovenému účelu, a svěřenský správce se zaváže tento majetek spravovat svým vlastním jménem na účet tohoto svěřenského fondu, a to ve prospěch obmyšleného.⁴ Vznikem svěřenského fondu tak vzniká v podmínkách trojstranného právního vztahu oddělené a nezávislé vlastnictví (§ 1448 odst. 2 o. z.) takto vyčleněného majetku ve formě právního stanovení účelu svěřenského fondu, který tak není ani ve vlastnictví zakladatele ani ve vlastnictví svěřenského správce, ani ve vlastnictví obmyšleného a rovněž ani ve vlastnictví samotného svěřenského fondu, neboť tento není nadán vlastní právní subjektivitou. Nejedná se však ani o majetek „ničí“ (*res nullius*), ale o nezávislé a oddělené vlastnictví, tj. tzv. autonomní vlastnictví, kdy takto vyčleněný majetek má zcela autonomní povahu, nikomu nenáleží a kdy práva k tomuto autonomnímu vlastnictví vykonává vlastním jménem a na účet svěřenského fondu svěřenský správce (§ 1448 odst. 3 o. z.).⁵

Svěřenský správce je osoba spravující majetek svěřenského fondu, který zakladatel vyčlenil do svěřenského fondu, aby byl spravován za určitým účelem, ve prospěch obmyšleného. Podle ust. § 1453 o. z. může být svěřenským správcem každý svéprávný člověk. Právnícká osoba může být svěřenským správcem pouze v případě, stanoví-li tak zákon, přičemž aktuálně tak zákon činí pouze v případě investičních společností.⁶ Správa svěřenského fondu jako taková je obsažena v ust. § 1453 – 1456 o. z. v rámci ustanovení o svěřenském fondu (§ 1448 – 1474 o. z.), avšak na postavení svěřenského správce je rovněž nutné vztáhnout obecnou úpravu správy cizího majetku subsidiárně. V rámci správy svěřenského fondu je tak třeba zohlednit i ustanovení o pravidlech správy obsažené v novém občanském zákoníku, tj.

zejm. péči řádného hospodáře (§ 1411 o. z.), povinnost nestrannosti ve vztahu k benefici-entům (obmyšleným) (§ 1412 o. z.), předcházení střetu zájmů (§ 1413 o. z.), zákaz smísení spravovaného majetku a majetku správce (§ 1414 o. z.), zákaz smluv a využívání majetku a informací (§ 1415 o. z.) promítající princip loajality správce ke spravovanému majetku, odpovědnosti při překročení působnosti správy (§ 1419 – 1422 o. z.) apod. Svěřenským správcem může být současně i zakladatel nebo obmyšlený, avšak za podmínky, že má svěřenský fond dalšího svěřenského správce jako třetí osobu odlišnou od osoby, která je zároveň svěřenským správcem a zakladatelem a/nebo obmyšleným, přičemž tito správci musí právně jednat společně (§ 1453 o. z.).

V rámci výše uvedených zákonných podmínek správy svěřenského fondu může zakladatel ve statutu svěřenského fondu (§ 1452 o. z.), popř. ve smlouvě či pořízení pro případ smrti (§ 1448 o. z.) poměrně volně modifikovat práva a povinnosti svěřenského správce, nastavit možnosti a limity správy svěřenského fondu, a to s cílem maximalizace dosažení účelu vyčleněného majetku. Toto samozřejmě platí shodně jak v případě soukromého, tak i příp. veřejně prospěšného svěřenského fondu (§ 1449 o. z.).

III. VZTAH ZAKLADATELE A SVĚŘENSKÉHO SPRÁVCE

Jmenování a následné případné odvolání svěřenského správce či vícero svěřenských správců je plně v diskreci zakladatele svěřenského fondu. Zakladatel v tomto směru není nikterak limitován a může tak ve statutu svěřenského fondu určit jiný způsob jmenování nebo odvolání svěřenského správce (§ 1455 o. z.). Výběr osoby svěřenského správce tak může být např. svěřeno do rukou samotného obmyšleného, vykonavatele závěti, osobě,

keré statut svěřenského fondu přiznává právo dohledu (§ 1463 a § 1465 – 1466 o. z.) (dále též jen jako „osoby s právem dohledu“) či jakákoliv jiné třetí osobě, tedy určit pouze způsob jmenování svěřenského správce nikoliv konkrétní osobu. Zakladatel je rovněž oprávněn bez udání důvodu odvolat již jmenovaného svěřenského správce a jmenovat svěřenského správce nového, a to již za doby existence svěřenského fondu, popř. následně určit způsob jeho jmenování nebo jmenovat svěřenského správce v pravidelných intervalech, tj. na dobu určitou. Tímto je na straně jedné zachován zásadní vliv zakladatele na fungování svěřenského fondu,⁷ a to nejen pro případ *inter vivos*, ale prostřednictvím dalších osob stojících vedle svěřenského správce, teoreticky pro případ *mortis causa*, což však na straně druhé činí svěřenského správce více závislým na osobě zakladatele.⁸ Poněkud nekoncepčně proti výše uvedenému výkladu pak stojí, že zakladatel může soudu navrhnout, aby svěřenskému správci určité jednání uložil nebo zakázal anebo, aby svěřenského správce odvolal nebo jmenoval nového (§ 1466 odst. 1 o. z.). Je však zřejmé, že zakladatel je oprávněn bez udání důvodu a bez ingerence soudu svěřenského správce odvolat, nebude-li to v rozporu se statutem svěřenského fondu.

Nejedná se však o jediný výkladový problém. Nový občanský zákoník např. vůbec neřeší otázku příp. smrti zakladatele jako fyzické osoby nebo zániku zakladatele jako právnické osoby a přechodu práva jmenovat a odvolávat svěřenského správce na jejich právní nástupce. S ohledem na úpravu postupu pro případ, kdy svěřenský správce nemůže být jmenován či odvolán přímo zakladatelem a kdy tak na návrh oprávněné osoby, mající na tom právní zájem, činí soud (§ 1455 odst. 2 o. z.) a dále rovněž s ohledem na skutečnost, kdy právní konstrukt svěřenského fondu jako odděleného a nezávislého vlastnictví fakticky „obchází“ právo

na pozůstalost, nelze přijmout jiný závěr než ten, že oprávnění zakladatele jmenovat a odvolávat svěřenského správce nemůže být způsobilé přechodu na dědice, a to navíc i s ohledem na znění ust. § 1475 odst. 2 o. z.⁹ Zakladatel může ve statutu svěřenského fondu využít rozsáhlých pravomocí a kontrolních mechanismů, a to jak preventivních, tak i následných.

IV. PREVENTIVNÍ DOHLED NAD SVĚŘENSKÝM SPRÁVCEM

Zakladatel může pro určitá právní jednání svěřenského správce či několika svěřenských správců stanovit *pro futuro* určitou limitaci v podobě jeho souhlasu či souhlasu třetích osob, např. osob s právem dohledu, obdobně tak jako ji typicky známe kupř. u statutárních orgánů obchodních korporací či u prokury, a to jak u svěřenských fondů *mortis causa*, tak i *inter vivos*. Zmínit lze třeba limitaci právního jednání v případě nabývání nebo pozbývání nemovité věci nebo zatížení takové nemovité věci vyčleněné do svěřenského fondu nebo svěřenským fondem nabyté, dále nabývání nebo pozbývání účasti na právnické osobě nebo je taková účast, která je ve prospěch svěřenského fondu zatěžována, vč. zakládání či rušení takové právnické osoby nebo kterým je schvalován převod, pacht nebo zastavení závodu vyčleněného do svěřenského fondu nebo takové jeho části, která by znamenala podstatnou změnu dosavadní struktury závodu nebo podstatnou změnu v předmětu podnikání činnosti společnosti a/nebo jejich omezení. Právní jednání svěřenského správce lze rovněž limitovat např. i u movitých věcí, které jsou nabývány nebo pozbývány svěřenským fondem v určité stanovené hodnotě či ocenitelné hodnotě nebo rovněž zatěžování takových movitých věcí či obecně právního jednání jehož hodnota či ocenitelná hodnota přesahuje

určitou stanovenou hodnotu v českých korunách nebo obdobného ekvivalentu v cizí měně. Jako praktická se jeví rovněž limitace v případě nabytí či pozbytí licence k průmyslovému nebo jinému duševnímu vlastnictví technické či netechnické povahy (patentů, průmyslových vzorů, *know-how* apod.) a rovněž limitace právního jednání, na základě jehož by mohlo dojít ke vzniku závazku z ručení majetkem vyčleněným do svěřenského fondu nebo by mohlo být uděleno či odvoláno zmocnění. Limitována však nemusejí být nutně jen právní jednání vymezená podle formy majetku či hodnoty, resp. ocenitelné hodnoty, ale rovněž z hlediska temporálního, např. jednání na základě kterého vzniká závazek nad určitý časový úsek. Taková limitace je uplatnitelná zejm. u svěřenských fondů *inter vivos* s cílem zajištění ochrany vyčleněného majetku zakladatelem samotným, avšak je možné ji samozřejmě aplikovat i na svěřenské fondy *mortis causa* např. prostřednictvím osob s právem dohledu. Rovněž je možné určitý typ právního jednání podmínit společným jednáním vícero svěřenských správců, předpokládá-li jich statut svěřenského fondu.

V. NÁSLEDNÝ DOHLED NA SVĚŘENSKÝM SPRÁVCEM

Svěřenský správce, resp. několik svěřenských správců je rovněž povinno zakladateli umožnit kontrolu dokladů o svěřenském fondu a předložit mu vyžádané vyúčtování, zprávu nebo jinou informaci (§ 1465 odst. 2 o. z.). Toto představuje zákonný rámec pro následnou kontrolu ze strany zakladatele svěřenského fondu, kterou je samozřejmě možné dále konkretizovat, a to např. že svěřenský správce bude povinen jednou ročně aktivně informovat zakladatele nebo jím určenou osobu s právem dohledu o účetní závěrce nebo rovněž v rámci preventivního

dohledu v dostatečném předstihu předkládat znění všech návrhů smluv, které mají být podepisovány ve prospěch či neprospěch majetku vyčleněného do svěřenského fondu či právní jednání, která jsou či mohou být způsobilá ohrozit fungování svěřenského fondu nebo jeho podstatné části, povinnost bez zbytečného odkladu informovat zakladatele či osobu s právem dohledu o výkonu správy svěřenského fondu, zejm. o aktuálním stavu majetku, uzavřených závazcích a provedených transakcích, a to na žádost zakladatele nebo osoby s právem dohledu a bez zbytečného odkladu zpřístupnit zakladateli nebo osobě s právem dohledu jakoukoliv listinu či informaci vztahující se ke správě svěřenského fondu. Vhodné je rovněž zavázat svěřenského správce k povinnosti informovat zakladatele, příp. osobu s právem dohledu nad výkonem správy svěřenského fondu, bude-li proti svěřenskému správci zahájeno či vedeno civilní, rozhodčí, insolvenční, správní, trestní či obdobné řízení nebo by u svěřenského správce nastala situace, se kterou zákon spojuje úpadek.

VI. UDÍLENÍ POKYNU SVĚŘENSKÉMU SPRÁVCI?

S výše uvedeným logicky vyvstává otázka, zda je osoba zakladatele, či jím stanovená osoba s právem dohledu, oprávněna udílet svěřenskému správci pokyny v rámci výkonu správy svěřenského fondu. Nový občanský zákoník počítá s tím, že zakladatel může navrhnout soudu, aby správci uložil nebo zakázal určité právní jednání a příp. se dovolal neplatnosti takového právního jednání (§ 1466 odst. 1 o. z.), z čehož by mohl být na první pohled formálně učiněn závěr, že právní úprava svěřenského fondu nepředpokládá, aby byl zakladatel jakkoliv oprávněn udílet svěřenskému správci pokyny v rámci výkonu správy svěřenského fondu.¹⁰ Tyto závěry

je však nutné brát pouze v rovině teoretické, neboť v praxi je patrná logická snaha zakladatelů ponechat si oprávnění k takovým zásahům do správy svěřenského, zejm. v případě svěřenských fondů *inter vivos*. Právní úprava svěřenského fondu je poměrně dispozitivní a zakladateli nebrání, aby pro případné zásahy do správy svěřenského fondu, ať již z jeho strany nebo např. ze strany osob s právem dohledu, založil právní rámec přímo ve statutu svěřenského fondu (§ 1452 o. z.) nebo ve smlouvě či pořízení pro případ smrti, kterými je svěřenský fond zřizován, a to jak byly již specifikovány výše v rámci limitace jednání svěřenského správce v rámci preventivního způsobu dohledu. Ostatně pokud právní úprava svěřenského fondu explicitně umožňuje, aby zakladatel a jeden ze svěřenských správců byla jedna a tatáž osoba, a tedy se dále podílel na spolurozhodování o jím vyčleněného majetku a samozřejmě kdykoliv během svého života může svěřenský fond zrušit a převést si ho zpět do svého vlastnictví. Tato situace je ve své podstatě analogická k situaci společníka k obchodní společnosti, byť s tím rozdílem, že svěřenský fond není nadán právní subjektivitou. Lze tak doporučit, aby pro takové případné pokyny byl vytvořen ze strany zakladatele již při zřizování svěřenského fondu právní základ. Dále je nutno dodat, že jakákoliv limitace právního jednání svěřenského správce či několika svěřenských správců bude vždy pouze interním omezením a jejich porušení, resp. předkročení nebude mít vliv na platnost učiněných právních jednání, samozřejmě za předpokladu, že třetí osoba o takové limitaci nevěděla nebo o ní vědět nemohla. V případě porušení stanovených limitů se může ostatně zakladatel, resp. obmyšlený nebo i třetí osoby, např. osoby s právem dohledu nad svěřenským fondem dovolat neplatnosti právního jednání, kterým svěřenský správce poškozuje svěřenský fond, avšak právě s výjimkou nabýtí práv třetí osobou, která byla v dobré víře,

neboť dovolání se neplatnosti takového právního jednání nesmí vést k újmě takové třetí osoby (§ 1466 odst. 1 o. z.).

VII. ZÁVĚREM

V rámci poměrně dispozitivní právní úpravy institutu svěřenského fondu, kterou s sebou přinesl nový občanský zákoník, je možné, aby jeho zakladatel mohl poměrně rozsáhle nastavit možnosti a limity svěřenské správy realizované prostřednictvím osoby svěřenského správce či několika svěřenských správců a tím realizovat své poměrně rozsáhlé pravomoci a kontrolní mechanismy k zachování rozhodujícího vlivu k takto vyčleněnému majetku. V praxi tento požadavek nastává předně u svěřenských fondů zřizovaných *inter vivos* sloužících k ochraně majetku zakladatele zejm. z důvodu nesoucího podnikatelského rizika – širší odpovědnosti statutárního orgánu, které s sebou rovněž přinesla nová soukromoprávní úprava. Při nastavování limitů správy svěřenského fondu je však vždy nutné zohledňovat účel svěřenského fondu, aby nedošlo k přílišné limitaci svěřenské správy, která je koncipována jako tzv. plná správa, neboť tím by mohlo dojít až k dysfunkčnosti celého svěřenského fondu jako právního institutu.

Poznámky:

¹ Pojem správa lze obecně definovat jako vedení vlastních nebo cizích záležitostí (PRAŽÁK, Jiří. *Administrace. Ottův slovník naučný. První díl*. Praha: J. Otto, 1888, s. 214 – 215. Dostupné online. URL: <http://archive.org/stream/ottvslovnknauni15ottogoo#page/n230/mode/2up>), jehož předmětem je určitá forma regulace a řízení v prostředí vymezeném v určitém předem stanoveném právní rámci, a to buď v rámci veřejného práva jako „spravování – administrace“ (státní správa, samospráva, justiční správa apod.) anebo v rámci soukromého práva jako „správa majetku“ (např. správa cenných papírů, správa konkursní podstaty, správa vkladu apod. (HUSÁR, Ján, CSACH, Kristián. *Národní správa za Slovenskú republiku*. In: TICHÝ, Luboš,

RONOVSKÁ, Kateřina a KOCÍ, Miloš, ed. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014, s. 71.)

² PIHERA, Vlastimil. Díl šestý. Správa cizího majetku. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 – 1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1153.

³ HAVEL, Bohumil, RONOVSÁ, Kateřina, Nové instituty fiduciární správy majetku po rekonstrukci soukromého práva v České republice. In: TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina a KOCÍ, Miloš, ed. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014, s. 142.

⁴ HAVEL, Bohumil, RONOVSÁ, Kateřina. *Nové instituty fiduciární správy majetku po rekonstrukci soukromého práva v České republice*. In: TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina a KOCÍ, Miloš, ed. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014, s. 143.

⁵ Hlubší právní rozbor pojmu svěřenského fondu obecně a jeho vzniku přesahuje rozsahové možnosti tohoto příspěvku. Více k tomu např. PIHERA, Vlastimil. Díl šestý. Správa cizího majetku. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 – 1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1151–1225. nebo BEDNÁŘIKOVÁ, Barbora. *Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357938-8.

⁶ Srov. ust. § 11 odst. 6 a § 150 – 153 zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů. Nový občanský zákoník ve svých ust. § 146 a násl., § 306 předpokládal svěřenského správce v osobě nadace se statusem veřejné prospěšnosti, která měla být realizována zákonem o statutu veřejné prospěšnosti, avšak který nakonec nebyl přijat. Jako poměrně značně diskutabilní se pak jeví tzv. správa přidruženého fondu nadace touto nadací podle ust. § 349 o. z., které by zřejmě ve zvláštním režimu měla umožňovat nadacím výkon funkce správce takového přidruženého fondu, je-li zřízen jako svěřenský fond. (Viz k tomu např. PIHERA, Vlastimil. Díl šestý. Správa cizího majetku. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský*

zákoník III. Věcná práva (§ 976 – 1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1199.)

⁷ Srov. PIHERA, Vlastimil. Díl šestý. Správa cizího majetku. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 – 1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1201.

⁸ Srov. JOSKOVÁ, Lucie. Postavení svěřenského správce. In: TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina a KOCÍ, Miloš, ed. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014, s. 179.

⁹ Shodně např. JOSKOVÁ, Lucie. Postavení svěřenského správce. In: TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina a KOCÍ, Miloš, ed. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014, s. 180. Byť autorka ke shodnému závěru dochází na základě odlišných argumentů.

¹⁰ Srov. např. JOSKOVÁ, Lucie. Postavení svěřenského správce. In: TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina a KOCÍ, Miloš, ed. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014, s. 180. Autorka tento závěr odůvodňuje ochranou věřitelů a obmyslených, kdy zakladatele nestihá povinnost jednat s péčí řádného hospodáře (§ 1411 o. z.).

SUMMARY

DOSTÁL, O.: TRUST FOUNDER'S EVENTUALITIES AND LIMITIES DURING TRUST ADMINISTRATION

The paper provides a brief thought about certain aspects of administrating a trust, as a new concept introduced by Act No. 89/2012 Coll., the Civil Code, within the recodification of Czech private law, specifically from the viewpoint of its founder. The legal regulation of trusts, which is predominantly non-mandatory in nature, raises the question of what options the founder can use when setting the rules of administration of "his" trust and where the limits are in terms of these rules.

Radim Chalupa

VZNIK VYPLŇOVACÍHO OPRÁVNĚNÍ

Jednu ze zvláštností směnečného práva představuje možnost emitovat neúplné směnky, které lze následně dotvářet vyplněním chybějícího textu. Pro konstatované listiny se vžilo označení blankosměnky, případně biankosměnky či biancosměnky. Jelikož jsou blankosměnky uvedeny do oběhu za předpokladu, že jejich obsah bude následně doplněn, je legitimita odstranění takzvaných bílých míst z textu blankosměnek cestou doplnění chybějících údajů osobou odlišnou od emitenta listiny pojmově spjata s licencí přetvořit zárodek cenného papíru na směnku. Tuto licenci lze charakterizovat jako zmocnění nebo oprávnění vyplnit blankosměnku. Existenci blankosměnky tak nezbytně doprovází zvláštní oprávnění, jež majiteli této neúplné listiny umožňuje chybějící údaje doplnit. Oprávnění vyplnit chybějící údaje do blankosměnky, které takovému listině poskytuje status neúplné směnky s doplnitelným obsahem, je označováno jako vyplňovací právo nebo vyplňovací oprávnění.

Právní regulaci blankosměnek a vyplňovacího práva lze charakterizovat označením „normativní minimalismus“. Zákon neprojevuje ambici upravit právní režim blankosměnky, o vyplňovacím oprávnění zákonná úprava v podstatě mlčí. Většinu poznatků o blankosměnkách a vyplňovacím oprávnění, jakož i o limitech a pravidlech vymezujících právní režim těchto atypických latentních cenných papírů a s nimi spojeného oprávnění, které jejich majitelům umožňuje zaplnit takzvaná bílá místa v chybějícím obsahu a které z blankosměnky činí listinu s doplnitelným obsahem, je

tak třeba hledat v rozhodovací praxi soudů a v doktríně.

Ohledně povahy, vzniku, obsahu a využitelnosti vyplňovacího práva panuje celá řada nejasností. Rozhodl jsem se přispět k vymezení těchto definičních znaků oprávnění k vyplnění blankosměnky a zpracovat úvahu zaměřenou na vznik vyplňovacího práva.

I. BLANKOSMĚNKA

Ve vztahu k listinám, jež obsahují slovo směnka a případně další náležitosti směnky, panuje nesprávná představa, že se vždy jedná o blankosměnky. Skutečnost je však jiná. Ne každou listinu obsahující označení, že jde o směnku, která však zároveň postrádá některou z náležitostí směnky, lze automaticky považovat za blankosměnku. Právní režim blankosměnky vykazuje jen listina, jež byla emitována s úmyslem dát vzniknout neúplné směnce, která má být dodatečně doplněna na směnku úplnou, a jejíž emitent udělil jejímu nabyvateli právo obsah listiny doplnit. Blankosměnka je zárodkem směnky (v případě, že postrádá některou z podstatných náležitostí směnky) nebo směnkou s neúplným obsahem (obsahuje-li všechny směnečné náležitosti, přesto však má být její obsah dodatečně doplněn – například údaj data splatnosti, které nepředstavuje podstatnou náležitost směnky), jejíž neúplnost je účastníky emise této listiny vnímána jako záměrný a dočasný stav s tím, že v okamžiku emise listiny uděluje její podpisatel prvnímu nabyvateli vyplňovací oprávnění (oprávnění vyplnit do emitované blankosměnky chybějící údaje). Fakt, zda má listina povahu blankosměnky, závisí zejména na úmyslu účastníků aktu vytvoření listiny emitovat blankosměnku jako zárodek směnky s doplnitelným obsahem, a na udělení vyplňovacího oprávnění. Listina, která nebyla emitována s vědomím, že může být následně doplněna na úplnou směnku, stejně jako listina,

k jejímuž vyplnění nebylo uděleno vyplňovací oprávnění, není navzdory faktu, že obsah je některé z podstatných náležitostí směnky, včetně označení směnka, blankosměnkou.¹

II. VYPLŇOVACÍ OPRAVNĚNÍ

Jak jsem již naznačil výše, za jeden z rozhodujících předpokladů emise blankosměnky je třeba považovat vznik oprávnění vyplnit do listiny chybějící údaje (vyplňovací oprávnění). Vyplňovací oprávnění představuje základní a neopomenutelný nástroj otevírající majiteli blankosměnky cestu k dotvoření listiny na úplnou směnkou, jež je realizováno vyplněním chybějícího obsahu.

Vyplňovací oprávnění lze charakterizovat jako specifický typ majetkového subjektivního práva,² jež je namísto považovat za „právo utvářecí“.³ Vyplňovací oprávnění umožňuje jeho nositeli legitimně zasáhnout do textu blankosměnky cestou doplnění chybějícího obsahu a přeměnit zárodek směnky, případně neúplnou směnku, na směnkou úplnou.⁴

Vyplňovací oprávnění nepředstavuje jen klíč k vyplnění blankosměnky v podobě existence možnosti doplňovat text listiny a dát vzniknout úplné směnce, ale i manuál k vyplnění chybějících údajů. Obsah vyplňovacího oprávnění určuje, jakým způsobem může být obsah blankosměnky finalizován, tedy jaké údaje (jaký druh údajů a jaké konkrétní údaje) mohou být do blankosměnky doplněny.

III. VZNIK VYPLŇOVACÍHO OPRAVNĚNÍ

3.1 Smluvní režim vzniku vyplňovacího práva

Vyplňovací oprávnění vzniká smlouvou, již uzavírá podpisatel blankosměnky s majitelem či nabyvatelem blankosměnky. Tato může být uzavřena výslovně (v ústní

i písemné formě) nebo konkludentně. Jedná se o smlouvu o udělení vyplňovacího práva. Předmětem smlouvy o udělení vyplňovacího práva je vznik (udělení) práva vyplnit blankosměnkou, obsah vyplňovacího práva však bývá vymezen jinou smlouvou – smlouvou o vyplnění blankosměnky.

3.2 Smlouva o udělení vyplňovacího práva, smlouva o vyplnění blankosměnky a směnečná smlouva

V souvislosti s emisí nebo využitím blankosměnky mohou být uzavřeny tři smlouvy. Jedná se o:

- smlouvu o udělení vyplňovacího práva,
- smlouvu o vyplnění blankosměnky, a
- směnečnou smlouvu.

Smlouva o udělení vyplňovacího práva je uzavřena při vzniku každého vyplňovacího práva. Je tomu tak proto, že vyplňovací oprávnění může vzniknout jen smluvně. Zdaleka ne vždy se však jedná o písemné ujednání. Za běžný je třeba považovat jev, kdy je uvedená smlouva směřující ke vzniku oprávnění vyplnit blankosměnkou, uzavřena ústně nebo konkludentně. Vedle smlouvy o udělení vyplňovacího práva může být uzavřena smlouva o vyplnění blankosměnky, která má povahu ujednání o tom, jak má být blankosměnka vyplněna. Paralelní existenci smlouvy o udělení vyplňovacího práva a smlouvy o vyplnění blankosměnky lze považovat za vysoce neobvyklý počin. Nebývá totiž zdaleka zvykem, aby právo vznikalo jednou smlouvou a jeho obsah byl deklarován jinou smlouvou. Při vzniku a kontrahování obsahu vyplňovacího oprávnění je uvedená diverzifikace ujednání na dvě smlouvy nezbytná z toho důvodu, že udělení vyplňovacího práva se děje zpravidla konkludentně a tatáž smlouva nemůže být uzavřena zčásti mlčky a částečně výslovně. Konkludentně uskutečněné právní jednání se děje faktickým úkonem, který nemá povahu výslovně učiněného a písemně či ústně zaznamenaného projevu vůle. Účastníci

smlouvy tuto uzavřou buď výslovně (ústně projeví vůli smlouvu uzavřít nebo podepíše její písemné vyhotovení), anebo skuteční faktický počín, jenž nemá povahu projevu vůle směřujícího k uzavření smlouvy s tím, že takovému faktickému jednání jsou příznávy následky konkludentně uzavřené smlouvy. Z povahy věci tak vyplývá, že pokud kdokoli výslovně uzavírá smlouvu, nemůže její část vytvořit faktickým jednáním, které nemá povahu výslovného projevu vůle. Do výslovně uzavírané smlouvy totiž nelze začlenit pasáž faktickým jednáním (například podepsáním blanketu směnky). Nelze současně běžet a nebžet, spát a bdít nebo tutéž smlouvu uzavřít výslovně učiněným projevem vůle a projevením vůle faktickým jednáním. Pokud blankopodpisatel a majitel či nabyvatel blankosměnky uzavřou výslovně smlouvu o vyplnění blankosměnky, v níž je kontrahován obsah vyplňovacího práva (vymezen způsob, jak má být blankosměnka vyplněna), aniž by ve smlouvě bylo výslovně uděleno vyplňovací právo, je nezbytné na popsanou situaci nahlížet tak, že byly uzavřeny dvě smlouvy – mlčky smlouva o udělení vyplňovacího práva a výslovně smlouva o vyplnění blankosměnky. K faktu, že smlouvu o udělení vyplňovacího práva je třeba odlišovat od smlouvy o vyplnění blankosměnky, se ještě vrátím dále v textu.

Směnečnou smlouvou její účastníci kontrahují kauzální povahu blankosměnky, což znamená, že v této smlouvě sjednávají, k jakému účelu je směnka emitována, případně akceptována či avalována, nebo proč je převáděna.

Zdaleka ne výjimečně bývá konkludentní udělení vyplňovacího oprávnění naznačeno konstatováním, že listina má právní režim blankosměnky. Deklarace faktu, že listina byla emitována v podobě blankosměnky, aniž by bylo výslovně uděleno vyplňovací oprávnění, se často vyskytuje ve smlouvě o vyplnění blankosměnky nebo ve směnečné

smlouvě. Uvedené sdělení, že byla emitována blankosměnka nebo že k zajištění, utvrzení či úhradě pohledávky byla, je nebo bude využita blankosměnka, má povahu implicitního konstatování, že k vyplnění uvedené listiny bylo nebo bude uděleno vyplňovací oprávnění. Je tomu tak proto, že s existencí blankosměnky je pojmově spjata existence práva tuto vyplnit, a pokud účastníci smluvního vztahu deklarují, že listina má režim blankosměnky, jsou nepochybně srozuměni s faktem, že tato může být následně vyplněna, v důsledku čehož v okamžiku podpisu a vydání blankosměnky blankopodpisatel jejímu majiteli či nabyvateli mlčky uděluje vyplňovací právo.

Všechny tři uvedené smlouvy (smlouva o udělení vyplňovacího práva, smlouva o vyplnění blankosměnky a směnečná smlouva) mohou být spojeny do smlouvy jediné. Je tomu tak proto, že předměty těchto smluv si nekonkurují. Ve vztahu k jedné blankosměnce bývají často uzavřeny alespoň dvě z nich, zdaleka ne výjimečně všechny tři tyto smlouvy.

Jen výjimečně nebývá ve vztahu k blankosměnce uzavřena směnečná smlouva, neboť podpisatel blankosměnky a její nabyvatel či majitel se téměř vždy dohodnou na tom, proč blankopodpisatel blankosměnku podepisuje a jak (případně i za jakých předpokladů) má být a může být blankosměnka (zpravidla po její přeměně na směnku úplnou) využita.

Smlouva o vyplnění blankosměnky bývá uzavírána často, nikoli však pravidelně. Účastníci emise blankosměnky, její akceptace či avalování, případě jejího převodu často pamatují na zakotvení jasných pravidel, podle nichž má být blankosměnka vyplněna, lze se však setkat i se situacemi, kdy se blankopodpisatelé bezvýhradně vkládají do rukou majitele blankosměnky (někdy i do rukou osudu) a blankosměnku podepíší, aniž by obsah vyplňovacího práva, tedy budoucí předpokládaný obsah blankosměnky, dohodli. Smlouva

o vyplnění blankosměnky má povahu smlouvy existenčně závislé na smlouvě o udělení vyplňovacího práva, neboť nemá smysl uzavírat smlouvu, již se určuje obsah oprávnění k vyplnění blankosměnky, pokud toto právo nebylo uděleno.

Smlouva o udělení vyplňovacího práva je uzavírána ke každé blankosměnce, neboť pojmovým znakem blankosměnky je existence vyplňovacího oprávnění; bez smlouvy o udělení vyplňovacího práva tak blankosměnka vůbec nemůže vzniknout. Pro úplnost a zejména ve snaze předejít možnému nedorozumění připomínám výše naznačený dvojí možný režim neúplné směnky. Z faktu, že blankosměnka nemůže vzniknout bez udělení vyplňovacího práva, tedy bez uzavření smlouvy o udělení vyplňovacího práva (ať výslovného nebo konkludentního), zdaleka nevyplývá, že každá listina, která obsahuje označení, že se jedná o směnku, a ve které absentují některé údaje, jež mají povahu podstatných náležitostí směnky, je blankosměnkou. Existují totiž i listiny, které jsou označeny jako směnka, nejsou úplnými směnkami a ani se jimi nikdy nemohou stát, neboť nebyly emitovány v podobě blankosměnky; uvedený právní režim vymezený v čl. I. § 2 a 76 ZSŠ je třeba spojovat s listinami, k jejichž vyplnění nebylo uděleno vyplňovací právo.

Jen výjimečně jsou výše popsané smlouvy uzavírány výslovně a odděleně. S uspořádáním smluvní dokumentace náležející k jedné blankosměnce, které by spočívalo v existenci tří samostatných a výslovně uzavřených smluv (směnečné smlouvy, smlouvy o udělení vyplňovacího práva a smlouvy o vyplnění blankosměnky) jsem se v praxi ještě nesetkal. Kombinace uvedených tří smluv může být a bývá různá. Jak jsem již uvedl, lze se setkat s pouhou výslovnou deklarací faktu, že listina má povahu blankosměnky, což se děje ve směnečných smlouvách, v nichž je konstatováno, že k zajištění, utvrzení nebo úhradě pohledávky byla emitována blankosměnka;

v popsaném případě je konkludentně uzavřena smlouva o udělení vyplňovacího práva. Často bývá uzavřena smlouva, jež se sestává ze směnečné smlouvy a ze smlouvy o vyplnění blankosměnky; v této smlouvě je sjednána kauzální povaha blankosměnky (účel její emise) a případně i způsob a předpoklady využití následně doplněné směnky, a pravidla pro vyplnění blankosměnky; fakt, že blankopodpisatel resp. blankopodpisatelé udělují jejímu nabyvateli oprávnění blankosměnku vyplnit, již v takové smlouvě bývá deklarován jen někdy, smlouva o udělení vyplňovacího práva je v případě absence výslovného konstatování udělení vyplňovacího práva uzavřena konkludentně.

Všechny tři výše uvedené smlouvy (smlouva o udělení vyplňovacího práva, smlouva o vyplnění blankosměnky a směnečná smlouva) mohou být uzavřeny v podobě samostatného právního jednání, a to každá zvlášť nebo v libovolné kombinaci (jak jsem popsal výše). Směnečná smlouva, ujednání o udělení vyplňovacího práva i smlouva o vyplnění blankosměnky však mohou být včleněny do jiné smlouvy, zpravidla do smlouvy kauzální (smlouvy, kterou se zakládá kauzální závazkový vztah).

Vzhledem k faktu, že směnečná smlouva je právním jednáním, jež se vznikem vyplňovacího oprávnění souvisí jen nepřímo, budu se dále zabývat jen smlouvou o udělení vyplňovacího práva a smlouvou o vyplnění blankosměnky, které se na vzniku vyplňovacího práva podílí bezprostředně.

Kontraktaci vyplňovacího práva lze chápat i tak, že je uzavírána jen jedna smlouva, kterou lze označovat například jako smlouvu o vyplňovacím právu (ale i jako smlouvu o udělení vyplňovacího práva nebo i smlouvu o vyplnění blankosměnky, případně jako smlouvu o vystavení blankosměnky), jejímž předmětem je jak vznik vyplňovacího oprávnění, tak vymezení obsahu tohoto práva. Naznačený koncept udělení vyplňovacího

práva a určení jeho obsahu jednou smlouvou má však jeden již výše zmíněný problémový aspekt. Udělení vyplňovacího práva i určení jeho obsahu bývá poměrně často realizováno konkludentně; někdy jsou mlčky kontrahovány jak samotná existence vyplňovacího práva, tak i jeho obsah, zpravidla je však obsah vyplňovacího práva sjednán. Pouze výjimečně se lze setkat se situací, kdy blankopodpisatel výslovně udělí vyplňovací právo, jehož obsah není zřetelně vymezen. Jen těžko lze přijmout myšlenku, že část smlouvy je uzavřena výslovně a část konkludentně, neboť uzavření smlouvy je jediným právním jednáním (být se mnohdy sestává ze dvou kroků – předložení oferty a její akceptace). Pokud tedy účastníci aktu vzniku vyplňovacího oprávnění výslovně deklarují udělení vyplňovacího práva, aniž by explicitně dohodli jeho obsah, a pokud mlčky určí způsob, jak má být blankosměnka vyplněna (zpravidla vyjádřením srozumění, že blankosměnka bude vyplněna v souladu s kauzou), museli nutně uzavřít dvě smlouvy. Výslovně smlouvu o udělení vyplňovacího práva a mlčky smlouvu o vyplnění blankosměnky, neboť jak jsem již uvedl, část smlouvy nelze uzavřít výslovně a část mlčky. Obdobně je tomu v případě, že blankopodpisatel s nabyvatelem či majitelem blankosměnky uzavřou výslovně smlouvu o vyplnění blankosměnky, ve které vymezí obsah vyplňovacího práva. V takovém případě se udělení vyplňovacího oprávnění událo mlčky. I posledně popsanou situaci považuji za nezbytné hodnotit tak, že byly uzavřeny dvě samostatné smlouvy – jedna mlčky a jedna výslovně.

3.3 Vyplňovací prohlášení

S ohledem na fakt, že se v praxi v některých případech využívá takzvané vyplňovací prohlášení, což je jednostranné písemné prohlášení blankopodpisatele, v němž bývá konstatováno udělení vyplňovacího práva a zpravidla i vymezen způsob, jak má

být blankosměnka vyplněna (tedy deklarován obsah vyplňovacího práva), považuji za nezbytné vypořádat se s otázkou, zda lze oprávnění k vyplnění blankosměnky udělit i jednostranným právním jednáním. Z ustanovení čl. I. § 10 ZSŠ, jež k obraně proti excesivnímu vyplnění blankosměnky uvádí, že „nebyla-li neúplná směnka vyplněna tak, jak bylo ujednáno“, jasně vyplývá, že způsob vyplnění blankosměnky, tedy obsah vyplňovacího práva musí být určen smluvně. Je-li obsah vyplňovacího práva nezbytně kontrahovat ujednáním, o to více je dvoustranného právního jednání třeba k samotnému vzniku vyplňovacího oprávnění. Právní režim vzniku vyplňovacího práva, v jehož rámci vyplňovací oprávnění vzniká smlouvou, je tedy zřejmý přímo z textu zákona.

Závěr, že vyplňovací oprávnění nemůže vzniknout jednostranně jednáním blankopodpisatele, vyplývá i z logického uspořádání vztahů mezi účastníky aktu udělení vyplňovacího práva, neboť emitentovi nelze vnutit vyplňovací oprávnění bez jeho souhlasu. Nelze tak učinit zejména v případě, že by blankopodpisatelem jednostranně udělované vyplňovací oprávnění neodpovídalo představě nabyvatele nebo majitele blankosměnky, což by nastalo zejména v situaci, v níž by nabyvatel či majitel blankosměnky nesouhlasil s obsahem vyplňovacího práva (tedy s pravidlem, podle něž lze chybějící údaje do blankosměnky vyplnit) nebo s podmínkami, při jejichž splnění lze přistoupit k vyplnění blankosměnky. Uvedený závěr o nezbytnosti konsenzuálního vzniku vyplňovacího oprávnění však platí nejen v situacích, kdy by vůle blankopodpisatele směřovala k udělení vyplňovacího práva, jehož obsah by nabyvateli či majiteli blankosměnky nevyhovoval. Mohou nastat i situace, v nichž majitel směnky nemá zájem na vzniku jakéhokoli vyplňovacího oprávnění. Například z vistasměnky, která neobsahuje údaj o datu splatnosti, nelze učinit blankosměnku, do níž je nezbytné následně

vyplnit datum splatnosti, jednostranným prohlášením výstavce směnky či jiného směnečného dlužníka, jenž by směnečnému věřiteli udělil oprávnění k vyplnění data splatnosti, pokud nabyvatel či majitel takové směnky se vznikem vyplňovacího práva nebude souhlasit a oprávnění vyplnit blankosměnku nepřijme.

Jsem přesvědčen o faktu, že směnečné vyplňovací prohlášení nebo jakékoli jiné jednostranné jednání podpisatele blankosměnky směřující ke vzniku vyplňovacího práva je třeba považovat za písemnou akceptaci ústně či konkludentně učiněného návrhu na uzavření smlouvy o udělení vyplňovacího práva, případně za potvrzení o ústně uzavřené smlouvě, již bylo vyplňovací právo uděleno.⁵

3.4 Účastníci smlouvy o udělení vyplňovacího práva a smlouvy o vyplnění blankosměnky

Účastníky smlouvy o udělení vyplňovacího práva jsou blankopodpisatel jako osoba udělující vyplňovací oprávnění a majitel blankosměnky nebo nabyvatel blankosměnky jako ten, kdo vyplňovací oprávnění přijímá. Okruh osob, jež se mohou podílet na vzniku vyplňovacího oprávnění, je výrazně omezen. Vyplňovací oprávnění je existenčně spojeno s blankosměnkou, k jejímuž vyplnění vzniklo. Osobou udělující vyplňovací oprávnění tak může být jen blankopodpisatel, tedy ten, kdo se na blankosměnku podepsal jako potenciální směnečný dlužník, případně směnečný dlužník (v případě, že blankosměnka je neúplná směnka, jež obsahuje všechny podstatné náležitosti směnky a do jejího textu má být doplňována jen doložka). Příjemcem (nabyvatelem) vyplňovacího oprávnění může být pouze nabyvatel blankosměnky (je-li vyplňovací právo udělováno při emisí blankosměnky nebo při jiném způsobu nabytí této listiny) nebo majitel blankosměnky.

Okruh osob, jež se mohou personálně účastnit na vymezení obsahu vyplňovacího

práva, je taktéž výrazně (ve své podstatě funkčně) omezen. Smlouva o udělení vyplňovacího práva a smlouva o vyplnění blankosměnky jsou existenčně neoddělitelně spjaty. Účastníky smlouvy o vyplnění blankosměnky nemohou být osoby odlišné od účastníků smlouvy o udělení vyplňovacího práva, a to nejen v případě, že jsou tyto dvě smlouvy agregovány do jednoho právního jednání. Z podstaty věci vyplývá, že obsah vyplňovacího oprávnění mohou určovat pouze udělitel vyplňovacího práva a jeho příjemce. Následnou změnu obsahu vyplňovacího práva mohou uskutečnit jen podpisatel blankosměnky, který vyplňovací právo udělil, a nositel tohoto práva.

3.5 Obsah smlouvy o udělení vyplňovacího práva a smlouvy o vyplnění blankosměnky

Smlouva o udělení vyplňovacího práva i smlouva o vyplnění blankosměnky mohou mít svůj předmět a obsah vymezen velmi stručně. Zpravidla se jedná o subtilní smlouvy, které čítají jen několik málo náležitostí. Podstatnými náležitostmi smlouvy o udělení vyplňovacího práva jsou vyjádření projevu vůle směřující k udělení oprávnění vyplnit blankosměnku a označení blankosměnky, k jejímuž vyplnění bylo vyplňovací právo uděleno. Mezi podstatné náležitosti smlouvy o vyplnění blankosměnky patří vymezení obsahu vyplňovacího oprávnění a identifikace blankosměnky, k níž se udělené vyplňovací právo váže, tedy blankosměnky, která může být realizací uděleného vyplňovacího práva vyplněna.

3.6 Konkludentní udělení vyplňovacího oprávnění

Nemám ambici odhadovat, jak obvyklé je uskutečňování právních jednání mlčky. Zřejmě se však jedná o jev zdaleka ne výjimečný. S konkludentním vstupem do právního vztahu se lze setkat například u koupě zboží

v samoobslužném obchodě, při němž se žádá výslovná smlouva neuzavírá. Při emisích blankosměnek je konkludentní udělování vyplňovacího oprávnění poměrně častým prvkem kontraktace.

Je-li vyplňovací oprávnění uděleno konkludentně, neprojevuje se v aktu udělení vyplňovacího práva vůle účastníků výslovně; vyplňovací právo vzniká mlčky tak, že

- podpisatel blankosměnky si je při jejím podpisu vědom faktu, že se jedná o blankosměnku, a je tedy srozuměn s tím, že podepisuje listinu, do které mohou být dodatečně doplněny chybějící údaje, a
- subjekt, jenž blankosměnku nabývá, nebo její majitel je srozuměn s možností, že listinu lze doplnit na úplnou směnku.

Konkludentní udělení vyplňovacího práva mává tři nejčastější podoby:

- **Konstatování blankopovahy neúplné směnky v kauzální smlouvě.** Věřitel s dlužníkem ve smlouvě, již se zakládá kauzální závazkový vztah, uvedou, že za účelem zajištění (utvrzení či úhrady) pohledávky dlužník vystaví blankosměnku. A dlužník skutečně následně vystaví neúplnou směnku, která je s ohledem na fakt, že účastníci emise listiny projevili v kauzální smlouvě vůli, aby neúplná směnka měla právní režim blankosměnky, blankosměnkou. Podpisem a předáním blankosměnky její podpisatel udělil vyplňovací právo, převzetím blankosměnky její majitel či nabyvatel uvedené právo přijal.
- **Srozumění s následným vyplněním chybějících údajů při připojení podpisu na blankosměnku.** Podpisatel blankosměnky, jenž s majitelem či nabyvatelem blankosměnky neuzavřel výslovně žádnou smlouvu, která se týká jím podepisované neúplné směnky a která by směřovala k udělení oprávnění doplnit chybějící údaje do jím podepsané neúplné listiny, byl při připojení podpisu na blankosměnku

srozuměn s možností, že chybějící údaje budou do listiny dodatečně doplněny, udělil podpisem a předáním blankosměnky jejímu nabyvateli či majiteli vyplňovací oprávnění. Převzetím blankosměnky, ohledně níž panuje srozumění, že může být vyplněna, její nabyvatel či majitel uvedené právo přijímá. Jelikož blankopodpisatel a nabyvatel či majitel blankosměnky ohledně možnosti vyplnění chybějících náležitostí směnky neuzavřeli výslovně žádnou smlouvu, vzniklo vyplňovací oprávnění konkludentně.

- **Uzavření smlouvy o vyplnění blankosměnky bez výslovného udělení vyplňovacího práva.** Podpisatel blankosměnky uzavře s jejím majitelem či nabyvatelem výslovnou smlouvu o vyplnění blankosměnky, v níž je upraven způsob vyplnění blankosměnky, tedy sjednán obsah vyplňovacího práva, v níž však absentuje výslovný projev vůle směřující k udělení vyplňovacího práva, aniž by účastníci smlouvy o vyplnění blankosměnky výslovně uzavřeli smlouvu o udělení vyplňovacího práva. Jelikož podpisatel blankosměnky s jejím majitelem či nabyvatelem ohledně možnosti vyplnění blankosměnky neuzavřeli výslovně žádnou separátní smlouvu o udělení vyplňovacího práva a jelikož smlouva o vyplnění blankosměnky neobsahuje výslovný projev vůle směřující ke vzniku vyplňovacího práva, a protože nelze pochybovat o faktu, že podepsaná listina je blankosměnkou, neboť tato skutečnost je zřejmá z faktu, že byla uzavřena smlouva o vyplnění blankosměnky, udělil blankopodpisatel vyplňovací oprávnění konkludentně podpisem a předáním blankosměnky. Převzetím blankosměnky její majitel či nabyvatel uvedené právo přijal.

IV. KUMULACE VYPLŇOVACÍCH OPRAVNĚNÍ

4.1 První vyplňovací oprávnění

Jak jsem již uvedl výše, má udělení vyplňovacího oprávnění povahu pojmového znaku emise blankosměnky. Všechny esenciální požadavky na vznik blankosměnky musí být dány již při jejím uvedení do oběhu, jelikož právní povaha neúplné směnky⁶ je určena právě v tomto okamžiku. První vyplňovací oprávnění, jež listině dává status blankosměnky, tedy nemůže vzniknout až po odevzdání blankosměnky jejímu prvnímu nabyvateli (po její emisi). Není-li nejpozději v okamžiku předání blankosměnky prvnímu nabyvateli vyplňovací oprávnění uděleno výslovně uzavřenou smlouvou o udělení vyplňovacího práva a je-li listina skutečně emitována jako blankosměnka, vzniká vyplňovací oprávnění v okamžiku uvedení blankosměnky do oběhu konkludentně. Není-li k vyplnění neúplné listiny nejpozději v okamžiku její emise uděleno vyplňovací oprávnění alespoň konkludentně, není listina blankosměnkou.

Z faktu, že první vyplňovací oprávnění musí být uděleno nejpozději v okamžiku emise blankosměnky, však nelze dovozovat, že oprávnění k vyplnění blankosměnky nemůže vzniknout následně. K vyplnění jedné blankosměnky totiž může být uděleno několik vyplňovacích oprávnění.

4.2 Kumulace vyplňovacího oprávnění

V některých směnečných vztazích vystupuje jen malý počet účastníků, z celé řady směnek je však zavázáno více dlužníků a zdaleka ne všechny směnky zůstávají s ohledem na jejich oběžnou povahu v rukou prvního majitele. S uvedenou pluralitou subjektů se lze setkat i u blankosměnek. Ve směnečných vztazích uvedených v život vydáním zárodku směnky může vystupovat, a zpravidla i vystupuje, více budoucích dlužníků (zejména v postavení avalistů). Majitel blankosměnky bývá zpravidla jen jeden (není-li blankosměnka vystavena či indosována na řad několika spoluvěřitelů, což je jev málo

obvyklý). Na uvedeném sdělení nic nemění ani fakt, že zdaleka ne výjimečně dochází k indosaci blankosměnky, neboť záměna v osobě majitele blankosměnky nesměřuje ke kumulaci směnečných věřitelů. Paradoxně však může indosace směnky či blankosměnky (tedy jednání směřující ke změně v osobě věřitele) vést k navýšení počtu směnečných dlužníků, neboť indosant, jenž nevyloučí svoje ručení za přijetí a/nebo zaplacení blankosměnky, vstupuje indosací směnky do postihového směnečného závazku. Při indosaci blankosměnky pak indosant, jenž do svého indosamentu nezačlenil doložku úzkosti (bez postihu, bez závazku, sine obligo), vstupuje do latentního směnečného závazku.⁷

Fakt, že blankosměnky podepisuje v postavení latentních směnečných dlužníků (osob, které nejsou směnečnými dlužníky, neboť blankosměnka prozatím není směnkou a až do okamžiku jejího vyplnění z ní podpisatelé nejsou zavázáni) více osob, navozuje otázku, kolik bývá s jednou blankosměnkou spojeno vyplňovacích oprávnění. Přestože tato okolnost není vedena ve všeobecné povědomosti, není pochyb o tom, že s každou blankosměnkou je spjata zpravidla tolik vyplňovacích oprávnění, kolik je na ní podepsáno latentních směnečných dlužníků. S kteroukoli blankosměnkou je tak spojeno jen jedno vyplňovací oprávnění pouze v případě, že je podepsána jen jedním latentním směnečným dlužníkem (zpravidla výstavcem). Je-li blankosměnka akceptována nebo avalována, je k jejímu vyplnění uděleno jedno vyplňovací oprávnění jen ve výjimečných případech, a to tehdy, je-li uděleno společně několika blankopodpisateli⁸ nebo pokud některý z podpisatelů vyplňovací oprávnění neudělil ani konkludentně, neboť nebyl srozměněn s faktem, že podepisuje listinu s doplnitelným obsahem.

Fakt, že k vyplnění jedné blankosměnky může být uděleno více vyplňovacích oprávnění, implicitně vyplývá ze závěru, že každý

z podpisatelů blankosměnky, vůči němuž má mít vyplnění chybějících údajů do blankosměnky právní režim realizace vyplňovacího práva, musí majiteli blankosměnky udělit samostatné vyplňovací právo. K samostatnému udělování vyplňovacích oprávnění různými podpisateli blankosměnky uvádí Z. Kovařík: „Tedy všichni budoucí směneční dlužníci, kteří se podepisují na směnku ještě nehotovou, musí být účastní nějaké dohody o jejím vyplnění. Může jít o jednu smlouvu vícestrannou, ale může se jednat i o celou řadu smluv samostatných.“⁹ Vůči podpisateli blankosměnky, který neudělil právo k vyplnění blankosměnky alespoň konkludentně, má doplnění chybějících údajů režim pouhé změny textu listiny.

Kumulace vyplňovacích oprávnění je běžným standardem u akceptovaných a avalovaných blankosměnek, lze se s ní setkat i při indosaci blankosměnky. Vyplňovací oprávnění může být znásobeno i při podpisu blankosměnky výstavcem, který podepisuje dosud nevyplněnou blankosměnku, jež vznikla v podobě blankoakceptu nebo blankoaválu, tedy tak, že blankosměnku emitoval svým podpisem blankopříjemce nebo blankoavališta s tím, že podpis výstavce bude připojen později.¹⁰

Opatruje-li latentní směnečný rukojmí blankosměnku svým podpisem, uděluje v případě, že si je vědom faktu, že se jedná o blankosměnku a že do listiny může být doplněn chybějící obsah, vyplňovací oprávnění. Nedá-li blankopodpisatel, jenž blankosměnku podepisuje v postavení latentního směnečného rukojmího (osoby, jež je potenciálním směnečným dlužníkem v postavení avalisty, který se však směnečným rukojmím stane až v okamžiku vyplnění blankosměnky) a který je srozuměn s možností, že blankosměnka bude následně doplněna na úplnou směnku, vzniknout vyplňovacímu oprávnění výslovným ujednáním (písemně nebo ústně), uděluje právo vyplnit blankosměnku

konkludentně.¹¹ Se stejným nebo obdobným režimem vzniku vyplňovacího oprávnění se lze setkat při akceptaci dosud nevyplněné blankosměnky. V úvahu připadá i udělení dalšího vyplňovacího oprávnění příjemcem pro čest, který intervenčně akceptuje nevyplněnou blankosměnku,¹² v praxi se však s tímto druhem následného udělení vyplňovacího práva v podstatě nesetkáváme, neboť směnečná intervence se (navzdory svému potenciálu) do směnečných obchodů neprosadila. Méně častým, nicméně stále ještě obvyklým, je vznik dalšího vyplňovacího oprávnění při indosaci blankosměnky. Indosant, jenž svůj indosament neopatřil doložkou úzkosti, jíž by vyloučil ručení za přijetí a/nebo zaplacení směnky (například ve znění bez postihu, bez závazku, *sine obligo*), vstoupil indosací směnky do postihového směnečného závazku. Je-li indosant při indosaci směnky, při níž blankosměnku neopatřil doložkou úzkosti, srozuměn s faktem, že převáděná blankosměnka může být následně doplněna o chybějící údaje, udělil při převodu zárodku směnky vyplňovací oprávnění; neučinil-li tak výslovně uzavřením smlouvy o udělení vyplňovacího práva, udělil vyplňovací právo mlčky.

4.3 Společně udělené vyplňovací oprávnění

Od dalšího vyplňovacího oprávnění je třeba odlišit společně udělené vyplňovací oprávnění. Směnečný rukojmí (i příjemce)¹³ se poměrně často „připodepisují“ na smlouvu o udělení vyplňovacího práva nebo na smlouvu o vyplnění blankosměnky, které s remitentem uzavírají výstavci blankosměnky, nebo tuto smlouvu uzavírají společně jako plnohodnotní účastníci smlouvy. Pokud směnečný rukojmí (či příjemce) uzavře smlouvu o udělení vyplňovacího práva nebo smlouvu o vyplnění blankosměnky vedle výstavce směnky jako plnohodnotná smluvní strana, udělili všichni blankopodpisatelé, kteří smlouvu směřující k udělení vyplňovacího práva

uzavřeli jako její plnohodnotní účastníci, jedno společně vyplňovací oprávnění. Pokud avalista nebo příjemce jen připojí svůj podpis na smlouvu o udělení vyplňovacího práva nebo na smlouvu o vyplnění blankosměnky, aniž by měl postavení smluvní strany, nebo pokud „jen“ projeví souhlas s obsahem vyplňovacího práva, dal vzniknout samostatnému vyplňovacímu právu s obsahem, který je shodný s obsahem vyplňovacího oprávnění, jež remitentovi udělil výstavce směnky.

4.4 Další vyplňovací oprávnění

Je-li s blankosměnkou spojeno několik vyplňovacích oprávnění, vzniklo zpravidla jedno z nich jako první. Všechna následně udělená vyplňovací oprávnění lze označovat jako další vyplňovací oprávnění. Další vyplňovací právo se od prvního oprávnění vyplnit blankosměnku liší pouze tím, že k jejich vzniku dochází až po emisi blankosměnky. Jedná se o plnohodnotné oprávnění vyplnit blankosměnku, jež vůči svému nejstaršímu sourozenci (prvnímu vyplňovacímu právu) nevykazuje žádné znaky nebo projevy nižší validity. Další vyplňovací právo je samostatným oprávněním vyplnit blankosměnku, jež je existenčně a obsahově nezávislé na prvním vyplňovacím oprávnění a na dalších oprávněních udělených k vyplnění téže směnky. Udělení dalšího vyplňovacího oprávnění nemá žádný vliv na existenci a obsah vyplňovacích oprávnění, jež byla udělena k vyplnění téže směnky. Další vyplňovací oprávnění může obsahově kopírovat první vyplňovací oprávnění udělené při emisi blankosměnky, může však být uděleno i v intencích obsahové divergence od prvního vyplňovacího práva.

4.5 Vztah blankopodpisatele a příjemce vyplňovacího oprávnění k blankosměnce

Bez povšimnutí nechci ponechat vztah blankopodpisatele a příjemce vyplňovacího oprávnění k blankosměnce a postavení těchto osob ve směnečném vztahu. Přijímá-li

vyplňovací právo nabyvatel blankosměnky, jedná se zpravidla o remitenta, nabyvatelem vyplňovacího oprávnění však může být i indosatář. Při udělení prvního vyplňovacího oprávnění má blankopodpisatel udělující vyplňovací oprávnění postavení emitenta blankosměnky, osobou přijímající udělované vyplňovací právo je remitent. Latentní směnečný rukojmí podepisující blankosměnku uděluje vyplňovací oprávnění buď nabyvateli blankosměnky (remitentovi), a to v tom případě, že tak činí současně s výstavcem směnky při emisi blankosměnky, nebo majiteli blankosměnky, který mu blankosměnku předá za účelem vyhotovení rukojemského prohlášení, a tuto si po připojení prohlášení avalisty převezme zpět. Shodný nebo obdobný režim lze konstatovat u připojení akceptačního prohlášení na blankosměnku při akceptaci blankosměnky. Při indosaci blankosměnky uděluje indosant vyplňovací oprávnění indosatáři, tedy nabyvateli blankosměnky.

V. ZÁVĚR

Vyplňovací oprávnění je atypické právo, jehož uplatnění nesměřuje bezprostředně k získání plnění. Důvod existence vyplňovacího práva spočívá v možnosti dotvořit zárodek směnky na úplnou směnku. V článku jsem se zabýval zejména vznikem vyplňovacího práva, a následně pak tématem, jež tuto problematiku dále rozvíjí, a to sice případnou mnohostí tohoto oprávnění.

Vyplňovací oprávnění mívá (sice nikoli vždy, avšak zdaleka ne výjimečně) atypický režim vzniku – často vzniká mlčky podpisem blankosměnky a jejím odevzdáním nabyvateli či majiteli blankosměnky. Konkludentní udělení oprávnění vyplnit blankosměnku je založeno na uzavření smlouvy o udělení vyplňovacího práva faktickým jednáním, jež spočívá ve srozumění podpisatele blankosměnky při jejím podpisu a odevzdání

nabyvateli s tím, že tato může být doplněna, a převzetím listiny majitelem, jenž si je možností doplnění chybějícího textu vědom.

V povědomí široké odborné veřejnosti je zakotvena představa, že k vyplnění jedné blankosměnky může být uděleno jedno vyplňovací oprávnění. Rovnice „jedna blankosměnka = jedno vyplňovací oprávnění“ je však nesprávná. Každý z podpisatelů blankosměnky může udělit svoje vlastní oprávnění k jejímu vyplnění. Kumulace vyplňovacích oprávnění je přitom navzdory absenci rozšíření informace o tomto jevu (možné multiplikaci oprávnění vyplnit blankosměnku) poměrně rozšířená. Otázka násobení vyplňovacího práva není ani doktrínou, ani rozhodovací praxí soudů prozatím řešena jednak proto, že obsah více vyplňovacích oprávnění udělených k vyplnění jedné blankosměnky bývá většinou shodný, jednak proto, že si ani žalovaní směneční dlužníci, ani jejich právníci (zpravidla advokáti) nejsou paralelní existence několika vyplňovacích oprávnění a případně jejich rozdílného obsahu vědomi, v důsledku čehož násobení vyplňovacích oprávnění nemá praktické vyústění v podobě existence soudních sporů, v nichž by otázka mnohosti vyplňovacích oprávnění a důsledků jejich rozdílného obsahu byla řešena.

Poznámky:

¹ Uvedený závěr vyplývá z ustanovení čl. I. § 2 a § 76 zákona č. 191/1950 Sb., směnečného a šekového (dále rovněž „ZSŠ“). Shodně CHALUPA, R. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Linde Praha, 2006, str. 92: „Kritériem pro rozlišování nulitních směnek (§2 čl. I. zákona) a neúplných směnek (§ 10 čl. I. zákona), neobsahujících některou podstatnou náležitost, je povědomost vyhotovitele listiny o neúplnosti jejího obsahu a vůle vyhotovitele listiny směřující k doplnění obsahu listiny na úplnou směnku.“ Shodně i KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6., dopl. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, str. 60: „Ovšem ne každá listina, které něco chybí, bude vždy blankosměnkou. Je-li emitována listina, které chybí podstatné znaky směnky, aniž by byl jiný zmocněn vydavatelem takové listiny ji

doplnit, nejde o blankosměnku, ale o listinu, která měla být směnkou skutečnou, ale pro neznalost věci, z roztržitosti či z jiných příčin se takovou nestala. Jde tedy o směnku neplatnou pro nedostatek náležitostí.“

² Shodně KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 109: „Vyplňovací směnečné či šekové právo nemá v českém právu obdobu. Bývá označováno jako právo sui generis, což je spíše než výstižnou charakteristikou vyjádřením až příliš mnoha nejasností, které tento právní institut vzbuzuje.“

³ Shodně CHALUPA, R. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Linde Praha, 2006, str. 92: „Vyplňovací oprávnění má charakter práva utvářecího, na jehož základě lze jednostranným úkonem dohodovit dvoustranný nebo vícestranný závazkový vztah, jehož základy byly položeny jedním nebo více předcházejícími právními úkony.“

⁴ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 110: „Doplněním absentujících údajů vzniká směnka.“

⁵ Shodně KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 108: „Dohoda nemusí mít písemnou formu a dokladem jejího uzavření může být i jen jednostranně formulované prohlášení dlužníka o udělení vyplňovacího práva.“ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6., dopl. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, str. 61: „Pokud se týká v praxi někdy užívaných jednostranných prohlášení o udělení vyplňovacího práva, jde ve své podstatě o písemný doklad vydaný tím, kdo uděluje právo směnku vyplnit, o předchozím ústním jednání o vyplnění směnky.“

⁶ Buď se jedná o blankosměnku (což platí v případě, že při emisi listiny byly splněny předpoklady vzniku blankosměnky) nebo o směnku nicotnou (platí v případě, že některý z předpokladů vzniku blankosměnky naplněn nebyl).

⁷ Dle čl. I § 15 odst. 1 ZSŠ: „Není-li tu opačné doložky, indosant odpovídá za přijetí a zaplacení směnky.“

⁸ Společnému udělení vyplňovacího oprávnění několika blankopisatelí se budu věnovat dále v textu.

⁹ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6., dopl. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, str. 62.

¹⁰ Shodně CHALUPA, R. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Linde Praha, 2006, str. 91: „Blankopodpisatelem nemusí být pouze

výstavce. Původcem blankosměnky může být výstavce, příjemce a směnečný rukojmí. Poměrně často blankosměnku emituje příjemce ve formě blankoakceptu, nejčastěji však blankosměnku dává do oběhu výstavce v podobě nevyplněné základní směnky.“ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 110: „Blankosměnka je předně listina, která je podepsána alespoň jedním potenciálním účastníkem směnečného vztahu. Může jít o podpis výstavce, akceptanta (pak hovoříme o tzv. blankoakceptu) nebo i o podpis avala.“ Obdobně KOVÁŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6., dopl. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, str. 60-61: „I blankosměnka musí být listinou, tedy musí nést určitý podpis. Z tohoto hlediska přichází v úvahu jako emitenti takové listiny nejen výstavce, ale také příjemce. Listinu by vyhotovil směnečník, jako směnečníka by sebe na ní uvedl a hned by ji opatřil i akceptem. Takto vyhotovenou směnku by předal majiteli, který by musel nejméně opatřit podpis výstavce. U směnky na

vlastní řad by šlo o jeho vlastní podpis. Hovoří se o blankoakceptech. Listina pak musí být svým obsahem určena k tomu, aby se stala směnkou. Nestála by jen listina pouze opatřená podpisem.“

¹¹ CHALUPA, R. *Zákon směnečný a šekový: Komentář*. 2. vydání. Praha: Linde Praha, 2006, str. 93: „Smlouva směřující k udělení vyplňovacího oprávnění může být uzavřena výslovně nebo konkludentně. Za konkludentní uzavření smlouvy o založení vyplňovacího oprávnění se považuje každé předání a převzetí blankosměnky, není-li doplněno výslovným uzavřením smlouvy.“

¹² Čl. I. § 57 ZSŠ: „Přijetí pro čest se vyznačí na směnce; příjemce pro čest je podepíše. Musí v něm udat, pro čí čest směnku přijímá; není-li tu takového údaje, platí, že přijetí se stalo pro čest výstavce.“

¹³ Příjemce uvádím jen v závorce, neboť zatímco u avalisty je dále popsán postup běžnou součástí směnečné praxe, u příjemce se jedná o jev spíše výjimečný.

SUMMARY

CHALUPA, R.: ESTABLISHMENT OF RIGHT TO COMPLETE A BLANK BILL OF EXCHANGE

The author deals with the issue of the establishment of the right to complete a blank bill of exchange. The right to complete a blank bill of exchange is established by an

agreement (contract) for a grant of a right to complete a blank bill of exchange. This agreement can be concluded explicit (in writing or orally) or implicitly. The author clarifies the issue of the number of rights which can be granted regarding one blank bill of exchange.

Knižní novinka z nakladatelství Wolters Kluwer

Zákon o mediaci / Komentář

Tomáš Horáček, Miloš Olík, Martin Svatoš

Autoři komentáře zákona o mediaci, jako odborníci na dané téma, podávají čtenářům komplexní pohled na právní úpravu mediace v České republice. Zároveň zodpovídají některé sporné otázky (které se po šesti letech od účinnosti zákona objevují) a navrhnou případná řešení de lege ferenda.

V komentáři čtenáři najdou praktické vzory – jak procesního charakteru ve vazbě na propojení mediace a soudního řízení, tak také vzory vhodné přímo pro činnost mediátorů.

Objednat můžete na obchod.wolterskluwer.cz